

Loviisan kaupungin varhaiskasvatusselvitys

selvityksen laatija
Pia Nyström
pia.nystrom@loviisa.fi
+358 44 055 5325

Sisällys

1. Selvityksen lähtökohta	3
1.1. Johdanto.....	3
1.2. Selvityksen tavoite	3
2. Selvitysprosessi	4
2.1. Ajankohta ja päätöksenteko	4
2.2. Viestintä ja osallistaminen.....	5
3. Varhaiskasvatuksen eri muodot	5
3.1. Kunnallinen varhaiskasvatus.....	6
3.1.1. Päiväkodit	7
3.1.2. Perhepäivähoito.....	9
3.1.3. Vuorohoito	9
3.1.4. Kielikylpy tai muu kielirikasteinen toiminta.....	10
3.2. Yksityinen varhaiskasvatus	11
3.3. Avoin varhaiskasvatus	12
3.4. Esikoululasten aamut ja iltapäivät	12
4. Vaihtoehtoja varhaiskasvatukseen osallistumien määrän lisäämiseksi.....	13
4.1. Varhaiskasvatusmaksut	14
4.2. Kotihoidontuki ja kuntalisä	15
4.3. Muita suosituksia	16
5. Varhaiskasvatuksen asettamat vaatimukset johtamiselle ja henkilöstörakenteelle	16
5.1. Johtaminen varhaiskasvatuksessa.....	16
5.2. Henkilöstö ja sen kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksessa	18
5.3. Henkilöstön rekrytointi.....	19
5.4. Henkilöstön hyvinvointi	19
6. Eri yhteistyömuodot	20
6.1. Digitaalinen kehitys.....	21
6.1.1. Infrastrukturi.....	21
6.1.2. Huoltajien sähköiset palvelut.....	21
6.1.3. Henkilöstön digitaaliset työkalut	21
6.1.4. Oppimiseen käytettävät digitaaliset työkalut.....	22
6.2. Pieni kulttuuripolku.....	22
6.3. Musiikkileikki päiväkodeissa.....	22
6.4. Seurakunnat	23
6.5. Lastenneuvola	23
7. Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksen tiekartta.....	23

8. Liitteet ja taustamateriaali	24
8.1. Liitteet.....	25
8.2. Taustamateriaali	25

1. Selvityksen lähtökohta

1.1. Johdanto

Varhaiskasvatusselvitys haluaa tuoda esille Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksen nykytilanteen ja siten antaa päätöksenteolle suuntaviivoja pohdittaessa, mitä Loviisan kaltainen pikkukaupunki voi ja haluaa tarjota lapsilleen ja perheilleen tulevaisuudessa.

Varhaiskasvatus, joka alkujaan oli päivähoitoa lapsille, joiden huoltajat kävivät töissä tai opiskelivat, on muuttunut nykypäivän varhaiskasvatukseksi, jossa olennaista on lapsen oppiminen ja tarpeet. Varhaiskasvatus on nykyisin osa Suomen opetusjärjestelmää, jossa lapsen oppimisprosessi alkaa varhaiskasvatuksessa, jatkuu esikouluopetuksessa ja sen jälkeen perusopetuksessa. Varhaiskasvatus on kuitenkin lapsille vapaaehtoista.

Varhaiskasvatus siirtyi 2013 sosiaali- ja terveysministeriöltä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opetushallituksesta tuli asiantuntijaelin 2015 ja se on siitä lähtien tehnyt kovasti töitä varhaiskasvatuslakien ja -perusteiden uudistamiseksi vastaamaan nykyajan tarpeita ja vaatimuksia. Nykyisin painotetaan lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen ja se on edellyttänyt muutosta asenteissa, tavoitteissa ja toimintatavoissa.

Loviisan kaupunki on strategiassaan asettanut tavoitteeksi, että Loviisan tulee tarjota laadukasta varhaiskasvatusta keskustassa ja kyläkeskuksissa sekä suomeksi että ruotsiksi. Loviisan on oltava lapsiystävällinen kaupunki, jossa on kattava päiväkotiverkko. Panostamme hyvinvointia edistävään kasvatusta ja oppimisympäristöön, joka on innostava, turvallinen ja terveellinen. Luomme edellytykset hyvälle yhteistyölle lasten huoltajien kanssa ja tuemme vastuullista vanhemmuutta. Panostamme ammattitaitoiseen ja motivoituneeseen henkilöstöön.

Loviisan kaupunki on laatinut suunnitelman taatakseen tavoitteellisen kehitystyön ja päästäkseen kaupungin tavoitteisiin kaikilla vastuualueilla ja kaikissa yksiköissä. Sivistyspalvelujen kehityssuunnitelma toimii työkaluna, jolla saadaan yksiköiden henkilöstön ääni kuuluville suunniteltaessa seuraavan vuoden kehityshankkeita, jotka vaikuttavat talousarviosisältöön.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on järjestää monipuolista pedagogista toimintaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuen, edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa sekä olla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, jotta toiminnasta tulee monipuolista.

Päästäksemme varhaiskasvatuksessa kaikkiin näihin tavoitteisiin, meidän tulee keskittyä luomaan tarkoituksenmukaisia tiloja ja toimintaolosuhteita, tehdä työtä lasten, huoltajien ja henkilöstön hyvinvoinnin ja viihtyvyyden eteen sekä huolehtia siitä, että meillä on ammattimaista johtajuutta, jolla kyetään johtamaan henkilöstöä muutoksessa. Näin luodaan vetovoimaista varhaiskasvatusta, jolla voidaan houkutella uusia kuntalaisia ja työntekijöitä.

1.2. Selvityksen tavoite

Mitä kehitämme varhaiskasvatuksessa? Mitkä osat ovat jo nyt hyvällä tasolla? Millä osa-alueilla meidän täytyy parantaa lain ja suunnitelman vaatimuksia ajatellen, ja mitä lapset ja lapsiperheet tarvitsevat? Miten saamme varhaiskasvatukseen loviisalaisen leiman, jota kaupunki voisi käyttää Loviisan markkinoinnissa saadakseen kaupunkiin lisää lapsiperheitä ja saadakseen paikkakuntalaisia käyttämään varhaiskasvatusta vieläkin enemmän?

Loviisan vahvuus on sekä sen sijainti metsän ja meren läheisyydessä, että kakiskielisyys. Kaupungissa oli 15 218 rekisteröityä asukasta vuonna 2016 jakautuen kielellisesti niin, että 55 % oli suomenkielisiä, 42 % ruotsinkielisiä ja 3 % puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia.

Loviisa haluaa panostaa palveluun maaseudulla, ei ainoastaan Loviisan keskustassa. Loviisan kaupunginvaltuusto teki 2016 päätöksen säilyttää kaikki koulut – myös ne koulut, joissa oppilasmäärä on hyvin alhainen. Päiväkoteja on ympäri maaseutua. Miten kykenemme saamaan pienet yksiköt vastaamaan nykyajan vaatimuksia?

Loviisan varhaiskasvatusta ei ole aikaisemmin selvitetty kokonaisuutena. Keskustan päiväkodit osallistuivat viimeisimpään kouluverkko selvitykseen yhdessä Kuggomin päiväkodin, Tesjoen päiväkodin ja Valkon päiväkodin kanssa. Tuota selvityksen osaa ei otettu koskaan poliittiseen käsittelyyn. Nyt pyrkimyksenä ei ole selvittää päiväkotiverkkoa, vaan varhaiskasvatusta kokonaisuutena. Selvityksen tavoitteena ei ole säästöt tai yksiköiden lakkauttaminen. Pyrkimyksenä on selvittää ja päättää, mihin meidän tulee panostaa pikkukaupungin rajallisia resursseja.

Haasteemme ovat tällä hetkellä

- **kasvanut päivähoidopaikkojen kysyntä.** Kaikkien päiväkotien paikat ovat täynnä. Joka talvi ja erityisesti kevät päiväkodinjohtajilla on vaikeuksia saada kaikki uudet lapset sijoitettua. Miten voisimme taata riittävän määrän paikkoja?
- **pitempien aukioloaikojen lisääntynyt tarve.** Miten saamme pienten yksiköiden henkilöstön riittämään pitempiin aukioloaikoihin ilman että lasten turvallisuus päivän aikana vaarantuu? Syksystä 2018 alkaen meidän tulee lain mukaan tarjota ilta- ja viikonloppuhoidon lisäksi myös yöhoitoa.
- **lasten tukitoimien lisääntynyt tarve.** Miten kykenemme tarjoamaan tukea ja tietoa henkilöstölle niissä lapsiryhmissä, joissa tuen tarve on suurin? Moni nykyajan lapsi tarvitsee tukea käyttäytymiseen ja tunteiden hallintaan liittyvissä asioissa. **Lapsen tunteiden hallintaa ei voida tukea ainoastaan niillä pedagogisilla menetelmillä, jotka ovat henkilöstömme ammattiosaamista.** Kuka voi auttaa meitä auttamaan lapsia arjessa?
- **resurssien rajallisuus.** Vuosikausien ajan olemme saaneet tehtäväksi laatia sellaisen talousarvion, jossa on 0 % kustannuslisäystä. Olemme onnistuneet hyvin, koska pedagogiset vaatimuksemme ovat olleet samalla tasolla 2000-luvun alusta lähtien. Lapsimäärä on pienentynyt, jolloin olemme voineet vähentää henkilöstöä. Nyt tilanne on aivan toinen. Meillä tulee olemaan kasvavia vaatimuksia henkilöstörakenteelle ja pätevyydelle, uusille apuvälineille sekä koko oppimisympäristön rakenteelle. Kasvavien pedagogisten vaatimusten vuoksi henkilöstö tarvitsee myös jatkokoulutusta ja työnohjausta sekä päiväkodinjohtajat tukea ja osaamista selvitäkseen henkilöstön johtamisesta muutostilanteessa.
- **henkilöstön lisääntyvät sairauspoissaolot.** Henkilön sairastuminen vaikuttaa kolleegoihin, jotka työskentelevät samassa tiimissä ja samassa yksikössä. Sijaisia vaihtuu ja niitä on ollut vaikea löytää. Henkilökunnan työtehtävät ovat muuttuneet uusien lakien ja uuden suunnitelman myötä. Miten kykenemme jakamaan työtaakan niin, että henkilöstö kokee aikansa riittävän lapsille ja kaikkiin niihin tehtäviin, jotka työviikon aikana tulee tehdä?

Suunnitellessamme tulevaisuutta meidän on tehtävä valintoja. Meillä ei ole mitään mahdollisuutta kehittää kaikkea yhdellä kertaa. Siihen sisältyy iso riski, ettei mikään tule valmiiksi eikä mikään muutu. Kehittämisen on oltava jatkuvaa. Saadaksemme luotua suuntaviivat kehitykselle ja asettaa kehittämiskohteet tärkeysjärjestykseen tarvitsemme selvityksen, josta tulee tiekartta varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Tavoitteenamme on tarjota korkealaatuista varhaiskasvatusta, toisin sanoen toimintaa, joka vastaa nykyajan varhaiskasvatusvaatimuksia.

2. Selvitysprosessi

2.1. Ajankohta ja päätöksenteko

Vuodesta 2015, jolloin Opetushallitus sai tehtäväkseen varhaiskasvatuksen ohjaamisen, lait ovat muuttuneet tiuhaan tahtiin. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteita muutettiin ja ne otettiin käyttöön 2017, jolloin niistä tuli suosituksen sijaan määräävä asiakirja. Tämä johti siihen, että Loviisan varhaiskasvatuksessa syntyi suuri tarve tiekartalle, jonka avulla pystyttäisiin muutaman vuoden siirtymäkauden kuluessa täyttämään nykyajan vaatimukset.

Varsinaisen selvitystyön ajankohta on ollut 1.1.–30.4.2018. Sen jälkeen selvitys esiteltiin sivistyslautakunnalle 30.5.2018. Sen jälkeen selvitys vietiin kaupunginhallitukseen ja kaupunginvaltuustoon hyväksyttäväksi.

2.2. Viestintä ja osallistaminen

Sekä kuntalain että kaupungin strategian mukaan kuntalaisille on oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Me haluamme tarjota ajan tasalla olevaa viestintää, joka edistää kuntalaisten, henkilöstön ja muiden intressiryhmien mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Kaksikielisyys tulee varmistaa kaikessa viestinnässä ja käytämme selkeää ja helposti ymmärrettävää kieltä.

Selvityksen aikana tämä on ollut tärkeä osa itse työtä. Ennen kuin varsinainen selvitystyö oli aloitettu, suoritettiin 18.1.–6.2.2018 sähköinen kysely, johon kaikki kiinnostuneet kuntalaiset saivat osallistua. Kysymysten sisältö koski kaikkia selvitykseen kuuluvia osa-alueita. Valitsimme kysymyksiimme sellaisia asioita, jotka todella halusimme selvittää ja joista halusimme kuulla kuntalaisten mielipiteitä. Kysymykset ja vastaukset ovat liitteessä 1. Kyselyyn vastasi 116 henkilöä. Vastauksia on käytetty työkaluna selvityksen valmistelussa.

Meistä oli myös tärkeätä kuunnella lasten ajatuksia tämän selvityksen aikana. Haastattelimme 3–6-vuotiaita päiväkotilapsia, jotka saivat ottaa kantaa siihen, millaiselta he haluaisivat päiväkodin näyttävän, mitä pihalla tulisi voida tehdä, miltä matka päiväkotiin ja takaisin tuntuu sekä millaista vuorohoidon toiminnan illalla ja viikonloppuisin tulisi olla. Haastattelut toteutettiin 15.1.–8.2.2018 päiväkodeissa. 179 lasta, iältään 2–6 vuotiaita, vastasi sanoin ja/tai kuvin. Lasten vastauksia on ajateltu käyttää oppimisympäristöjen suunnittelussa ja mahdollisten uudisrakennusten suunnittelussa. Vuorohoidon kysymykset eivät tuottaneet uusia ideoita. Saatiin lähinnä kuvaus siitä, mitä lapsilla on tapana illan aikana tehdä. Lasten vastauksia on koottu liitteeseen 2.

Selvitys on tehty yhteistyössä asianomaisen henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyökumppanit ovat olleet osallisina koko prosessin ajan. Aktiivisia yhteistyökumppaneita selvityksen aikana ovat olleet kulttuurituottaja Paola Dadda, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö Leif Eriksson, kehitysjohtaja Sten Frondén, sivistysjohtaja Thomas Grönholm, v.t. varhaiskasvatuspäällikkö Sofia Hoff, tilapalvelupäällikkö Antti Kinnunen, ruokapalvelupäällikkö Annika Kuusimurto, viestintä ja markkinointiasiantuntija Jaana Laine, taloussuunnittelija Siv Mårtens, siivospäällikkö Tuija Niemeläinen, tietohallintapäällikkö Marko Perttilä ja koulutuspäällikkö Timo Tenhunen.

Selvitystyön eteneminen on esitelty sivistyslautakunnan jäsenille lautakunnan kokouksessa. Kaupunginvaltuuston, -hallituksen, teknisen lautakunnan ja sivistyslautakunnan jäsenille järjestettiin 10. huhtikuuta iltakoulu, jossa esiteltiin muun muassa ehdotus uudeksi päiväkodiksi. Kuntalaisille järjestettiin 24. huhtikuuta tiedotustilaisuus, jossa selvitys esiteltiin kokonaisuudessaan, jotta kuntalaiset saivat vastauksia kysymyksiinsä. Luonnos oli nähtävillä 1-13.5.2018 kaupungin nettisivuilla osoitteessa www.loviisa.fi.

3. Varhaiskasvatuksen eri muodot

Suomen varhaiskasvatuksella on eri muotoja, joista perheen tulee saada valita heidän lapsilleen sopivin muoto. Loviisan kaupunki vastaa palvelun suurimmasta osasta, mutta joitakin paikkoja ostetaan naapurikunnilta ja varhaiskasvatusta on mahdollista saada myös yksityisiltä tuottajilta yksityisen hoidon tuen tai kuntalaisen avulla. Hankittaessa palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta kaupungin on varmistuttava siitä, että palvelu vastaa sitä tasoa, jota edellytetään kaupungin omalta palvelulta. (Varhaiskasvatustalaki, 10 §, 28.12.2012/909). Varhaiskasvatusta ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatustalakiin ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

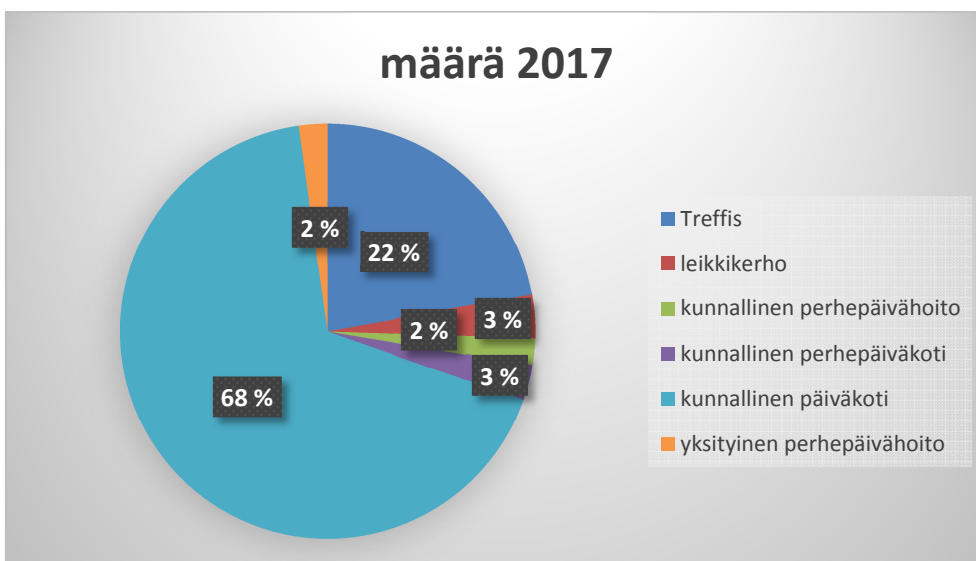
Kotihoito ja -kasvatus on vaihtoehto ryhmässä tapahtuvalle varhaiskasvatukselle (päiväkoti ja perhepäiväkoti). Kotihoidon täydennykseksi Loviisan kaupunki tarjoaa avointa varhaiskasvatusta ja kerhotoimintaa. Myös kolmas sektori voi tarjota kerhotoimintaa. Suomessa on jokaisella lapsella oikeus saada varhaiskasvatusta vähintään 20 tuntia viikossa.

Alla olevassa taulukossa 1 kuvataan, kuinka varhaiskasvatuksen eri muotoja käytetään Loviisassa. Vertailuaineistona ovat vuoden 2013 tiedot, jolloin pienimuotoinen selvitys tehtiin yhdessä Lapinjärven

kunnan kanssa kuntien sisäiseen käyttöön. Taulukosta ilmenee selvästi, miten perhepäivähoito on vuosien mittaan vähentynyt varhaiskasvatusmuotona ja että päiväkotipaikkoja on lisääntynyt. Avoin päiväkot Treffis on huolimatta Loviisan vähenevästä lapsimäärästä kyennyt säilyttämään suosionsa. Henkilöstömäärää on vähennetty, mutta nyt on taas tarvetta lisätä sitä. Leikkikerhon käytön väheneminen ei vielä näy, mutta keväällä 2018 kirjoilla oli vain 15 lasta, mikä tarkoittaa, että toisessa leikkikerhossa oli 10 lasta ja toisessa vain 5 lasta.

Varhaiskasvatuksen muodot	2013, lasten lukumäärä	2017, lasten lukumäärä
Avoin päiväkot Treffis	194	179
Leikkikerho	26	27
Kunnallinen perhepäivähoito	25	17
Kunnallinen perhepäiväkot	61	22
Kunnallinen päiväkot	464	544
Yksityinen perhepäivähoito	32	18
Käyttää varhaiskasvatusta	802	807

Taulukko 1. varhaiskasvatuksen käyttö (lähde: tilinpäätös 2013 ja 2017)

Kuvio 1. taulukko 1. tiedot on muutettu prosenteiksi ja havainnoillistu ympyräkaaviolla

3.1. Kunnallinen varhaiskasvatus

Loviisan kaupungin varhaiskasvatus koostuu tällä hetkellä 11 päiväkodista, kahdesta perhepäiväkodista ja kolmesta perhepäivähoitajasta, jotka työskentelevät kotonaan. Lisäksi on kaksi leikkikerhoa, suomenkielinen Rauhalan päiväkodissa ja ruotsinkielinen Villekulla daghemissä, sekä avoin päiväkot Treffis. Kaikista näistä yksiköistä vastaa viisi päiväkodinjohtajaa ja koko vastuualueesta varhaiskasvatuspäällikkö.

Nykyinen varhaiskasvatuslaki antoi ohjeita siitä, miten lapsen subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen rajoitetaan ja miten ryhmäkokoja voidaan suurentaa. Uusi laki antoi kuitenkin kunnille mahdollisuuden päättää itse näistä asioista. Loviisan kaupunginvaltuusto teki asioista päätöksiä 2016.

Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatustalaki sisältää subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajoituksen 20 viikkotuntiin, ja on niin kutsuttu minimilaki, joka tarkoittaa, että kunnalla on oikeus tarjota enemmän. Mutta oikeus valita, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen vai ei, jää huoltajille.

Loviisan kaupunginvaltuusto päätti 30.3.2016, § 50, olla rajoittamatta lapsen subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen. Valmisteilla oleva uusi varhaiskasvatustalaki ei tule tätä muuttamaan, joten kunnat voivat jatkossakin pitää kiinni päätöksistään.

Päiväkotien ryhmäkoot

Kunnalla on oikeus päättää lapsiryhmän paikkamäärästä, mikäli kunta päättää pienentää enimmäismäärää lain sallimasta enimmäismäärästä. Loviisan kaupungin sivistyslautakunta hyväksyi 28.9.2016, § 70, päätöksen olla nostamatta lapsimäärää 1.8.2017 alkaen, jolloin se tuli käytännössä mahdolliseksi. Konkreettisesti tämä tarkoittaa seuraavaa:

Hoitomuo to ja lapsen ikä	Lasten lukumäärä yhtä aikuista kohden
päiväkoti, alle 3-vuotiaat	4/1
päiväkoti, 3 vuotta täyttäneet	7/1
perhepäivähoito, 1–5-vuotiaat	4,5/1

Taulukko 2. Varhaiskasvatuksen suhdeluvut

Jokainen ryhmä rakentuu siten, että aikuisten lukumäärä on korkeintaan kolme päiväkotiryhmässä ja perhepäiväkotiryhmässä. Useampi kuin kolme aikuista voidaan sijoittaa ryhmään, mutta lasten lukumäärä ei saa nousta. Tämä tarkoittaa, että päiväkodin 1–3-vuotiaiden lapsiryhmässä paikkaluku on 12 ja 3–5-vuotiaiden ryhmässä 21. Perhepäiväkodissa ryhmäkoko on 10 kokopäivähoidossa olevaa lasta. Päiväkodin sisarusryhmässä, jossa on 1–5-vuotiaita sijoitettuna samaan ryhmään, paikkaluku on 21. Jokaiselle alle 3-vuotiaalle lasketaan 1,75 lapsen paikka, joten lasten lukumäärä on alle 21.

Uusi laki ei tuo muutoksia ryhmäkokoisiin, joten Loviisa voi pitää päätöksestään kiinni.

3.1.1. Päiväkodit

Loviisan kaupungin 11 päiväkotia tarjoavat koko- ja osapäiväistä varhaiskasvatusta. Tesjoen päiväkotia tarjoaa myös iltahoitoa ja Koskenkylän päiväkotia iltahoidon lisäksi myös viikonloppuhoitoa. Missään päiväkodissa ei ole tarjolla yöhoitoa.

Tämä selvitys ei ole syventynyt nykyisten yksiköiden toimintakykyyn, rakennusten kuntoon ja korjaustarpeisiin. Sellainen selvitys vaatii enemmän aikaa ja teknisen sektorin tulisi laatia se yhteistyössä varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden kanssa. Kyseessä on työ, joka tulee tehdä, mutta siihen tarvitaan enemmän aikaa ja resursseja kuin tällä selvityksellä on ollut.¹⁾

Nykytilanne on se, että meillä on pulaa tilasta Sävträskin, Isnäsin ja Tesjoen kaupunginosissa sekä Loviisan keskustassa. ***Sävträskiin suunnitellaan pikaratkaisuna parakkia, joka sijoitetaan Hedbackan päiväkodin piha-alueen yhteyteen. Parakki on tilapäinen ratkaisu, joka antaa meille lisäaikaa tilanteen seuraamiseen. Meidän on katsottava riittääkö tilat yhdelle ryhmälle Hedbackan päiväkodin yhteyteen ja onko tarve pysyvä.***²⁾

Isnäsin päiväkotiin tarvitaan jo keväällä 2018 lisäpaikkoja ja siellä suunnitellaan päiväkodin tilapäistä laajentamista läheiseen kokoontumistilaan. Lisäpaikkojen tarve jatkuu toimintavuotena 2019-2010, joten Isnäsin päiväkodille on löydettävä pian ratkaisu tilaongelmiin.³⁾

Tesjoen päiväkodin tilanteen on suunniteltu helpottavan syksyllä 2018, kun esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito sijoitetaan kouluun, siis samoihin tiloihin, joissa käydään esikoulua.

Loviisan keskusta on alue, jonka tilanteeseen ratkaisun löytämiseksi tarvitaan enemmän aikaa ja suunnittelua. Nykyiset päiväkodit eivät täytä niitä vaatimuksia, joita varhaiskasvatussuunnitelma tällä hetkellä asettaa toiminnalle. Tiloja ei ole pienryhmätoiminnalle, kun kaikki tyhjät tilat on täytettävä lapsiryhmillä, koska alueella on liian vähän paikkoja. ***Loviisan on tarjottava 1.8.2018 alkaen yöhoitoa Koskenkylän***

päiväkodissa, mutta vuorohoito olisi saatava Loviisan keskustaan, jotta myös Loviisan keskustan itäpuolella asuvat perheet voivat käyttää sitä ilman että heidän on ajettava 20–30 kilometriä väärään suuntaan voidakseen jatkaa matkaa työpaikalleen Loviisassa, Kotkassa tai Kouvolassa. Selvityksen laatijana olen sitä mieltä, että Loviisa tarvitsisi uuden päiväkodin keskustaan kyetäkseen vastaamaan tämän päivän tarpeisiin.¹²⁾

Viimeisimmässä kouluverkkoselvityksessä oli ehdotus ison päiväkodin rakentamiseksi Loviisan keskustan alueelle. Oma ehdotukseni olisi nykypäivän tarpeet täyttävä, kouluverkkoselvityksessä ehdotettua pienempi päiväkotiki. Siltä varalta, että jossakin päiväkodissa ilmenee tulevaisuudessa esimerkiksi sisäilmaongelmia tai lasten lukumäärä kaupungissa lisääntyy merkittävästi, tulisi tämä uusi päiväkotiki suunnitella niin, että sitä voidaan mahdollisesti ilmenevien tarpeiden mukaan sujuvasti laajentaa.

Päiväkotiki Harmaakalliolla, jossa on päiväkotitontiksi sopiva tontti, olisi helposti saavutettavissa usealta suunnalta. Lähellä moottoritietä, lähellä palveluja, joita perheet voisivat käyttää kotimatalla, lähellä keskuskeittiötä ruoan kuljetusta ajatellen ja lähellä Harmaakallion Hyvän elämän taloa, jossa myös on ympärivuorokautista palvelua. Ajatellen vuorohoitoa, jolloin täytyy työskennellä yksin, sekä henkilöstön turvallisuutta, lähellä olisi toinen palveluyksikkö, jossa henkilökuntaa on vuorokauden ympäri. Näiden yksiköiden välinen yhteistyö voisi olla monin eri tavoin hedelmällistä, mutta ennen kaikkea siksi, että lapset saisivat tutustua iäkkäisiin ihmisiin ja nämä tapaisivat lapsia. Samaan päiväkotirakennukseen voisi suunnitella omat tilat avoin päiväkotiki Treffikselle. Silloin Treffis voisi käyttää päiväkodin pihaa ja lapset tutustuisivat päiväkotimaailmaan ennen kuin heidän on aika aloittaa varhaiskasvatuksessa osa- tai kokoaikaisesti.

Uuden päiväkodin rakentamiseksi on varattu budjettivaroja investointisuunnitelmaan. Vuodelle 2018 on varattu 150 000 euroa uuden päiväkodin suunnitteluun, ja vuosille 2020 ja 2021 on varattu 2,4 miljoonaa ja 2,45 miljoonaa sen rakentamiseen. Varaus tehtiin, kun kouluverkkoselvityksessä valmisteltiin isoa päiväkotiki ehdotukseksi, joka ei koskaan kuitenkaan tullut poliittiseen käsittelyyn. Määrärahavaraus on kuitenkin koko ajan pysynyt investointisuunnitelmassa. Aika uuden päiväkodin suunnittelemisen aloittamiseen tänä vuonna voi käydä riittämättömäksi, mutta päiväkodin rakentaminen 2020 ja 2021 lienee mahdollista.⁴⁾

Tilastot osoittavat liitteessä 3 lasten lukumäärän olevan laskussa, mutta varhaiskasvatuksen käyttöprosentin olevan korkea. Koska lasten lukumäärä on vähentynyt, ovat myös varhaiskasvatuksen paikat vähentyneet. Paikkaluku on pienentynyt perhepäivähoidossa sitä mukaa kun perhepäivähoitajat ovat jääneet eläkkeelle tai heidän ryhmänsä lapsiluku on jäänyt niin pieneksi, että heidät on siirretty päiväkotiki- tai perhepäiväkotiki tehtäviin.

Paikkatarve vaihtelee. Aina vapaita paikkoja ei ole läheisessä päiväkodissa, mutta pääsääntöisesti olemme kyenneet tarjoamaan paikkaa jossakin päiväkodissa. Valitettavasti matkoista on tullut huoltajille joskus liian pitkiä. Nykyisin ei enää toimi sellainen järjestelmä, jossa perhe hakee lapselleen paikkaa hakuajana (Loviisassa viikot 7–8), jotta saisimme käsityksen siitä, montako paikkaa tarvitsemme seuraavana toimintavuonna. Huoltajat hakevat paikkaa vuoden ympäri, joten tästä lähtien luovumme hakuajasta ja jokainen perhe voi lain mukaan hakea paikkaa lapselleen neljä kuukautta ennen kuin sille on tarvetta. Tämä tarkoittaa, että meidän täytyy olla joustavia. Lapsille on oltava tarjolla vapaita paikkoja vuoden kaikkina kuukausina.

Leikkis ja Kuggom ovat päiväkoteja, joissa on nykyisin tilaa muutettavaksi ryhmätiloiksi. Mutta kumpikaan niistä ei sijaitse lähellä paikkaa jonottavien lasten kotien enemmistöä. Kummallakaan ei ole myöskään niin runsaasti tyhjiä neliöitä, että saisimme nykytiloissa 21 lapsen ryhmän mahtumaan sinne ilman toimenpiteitä. Myös sijainnin tulisi olla keskeisempi huoltajien työmatkaa ajatellen.

Pitempien aukioloaikojen kasvanut tarve on yhä tavallisempaa ja kolmen henkilön pienet yksiköt eivät voi olla auki yli kymmentä tuntia, koska henkilöstön työaika ei riitä. Henkilöstön työaika on rajallinen ja kunnallisen työehtosopimuksen määrittelemä 38,75 tuntia viikossa. Lain mukaan yksi henkilö ei saa jäädä yksin liian monen lapsen kanssa, koska tuolloin lasten tai henkilöstön turvallisuutta ei voi taata, jos jotain sattuu. Näissä tapauksissa meidän on täytynyt käyttää lisäresurssia, joka on lisäkustannus yksiköillemme.

Tulevaisuudessa tarvitsemme myös kriteerit sille, kuinka kauan päiväkotiki voi toimia sen jälkeen, kun lasten määrä laskee hyvin alhaiseksi. Tämän hetken pienimmän päiväkodin ryhmässä on kolme aikuista. Eräessä vaiheessa meillä oli päiväkotiki avoinna alle 15 lapselle, eli emme saaneet täyteen

edes 21 paikan ryhmää. Ehdotan, että tulevaisuudessa lapsiluvun jäädessä alle 21 paikan ja tilanteen näyttäessä pysyvän samana kahdenkin vuoden kuluttua, on aika ottaa kantaa päiväkodin sulkemiseen ja alkaa valmistella paikkoja sitä tarvitseville lapsille läheisestä päiväkodista. Poikkeuksena näen ne päiväkodit, jotka sijaitsevat kaukana muista päiväkodeista, kuten esimerkiksi Isnäsin päiväkotit ja Ruukin päiväkotit. ¹⁾

3.1.2. Perhepäivähoito

Perhepäivähoitoa tarjoavat tällä hetkellä kaksi perhepäiväkotia, Duvan Vanhassakylässä ja Lyckebo Hommansbyssä, sekä kolme kunnallista perhepäivähoitajaa, jotka työskentelevät kotonaan. Kaikki nämä yksiköt ovat olleet jo kauan olemassa ja niitä käyttäneet perheet ovat olleet tyytyväisiä tähän varhaiskasvatusmuotoon.

Perhepäivähoidon haasteena ovat perhepäivähoitajien viikkotyöaika sekä varhaiskasvatuksen kasvavat vaatimukset, joista vastuussa on lastentarhanopettaja.

Jokaisella varhaiskasvatuksen piirissä olevalla lapsella tulee olla henkilökohtainen suunnitelma, joka on toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin pohjana. Lain mukaan lastentarhanopettaja kantaa vastuun suunnitelmista, joten päiväkodinjohtajien, joilla on lastentarhanopettajan pätevyys, täytyy toimia perhepäivähoitajan tukihenkilönä suunnitelmia laadittaessa ja arvioitaessa.

Vuonna 2011 kunnallisille, kotona työskenteleville perhepäivähoitajille tuli 40 tunnin viikkotyöaika ja rajallinen ylityöaika. Tämä on haastava järjestely perheille, joiden lapset tarvitsevat päivähoitoa noin 50 tuntia viikossa johtuen huoltajien pitkistä työmatkoista ja vaihtelevista työajoista. Viikkotyöaika aiheuttaa päänvaivaa myös päiväkodinjohtajille, jotka suunnittelevat perhepäivähoitajien työaikoja ja vapaita. Ryhmän lapsilla, paitsi sisaruksilla, ei ole koskaan samoja hoitoaikoja, joten lasten hoitoajat voivat vaihdella välillä klo 5.30–17.00. Tästä muodostuu 57,5 tunnin viikkotyöaika. Jotta perhepäivähoitajalle voidaan tarjota 40 tunnin työviikko, tulee hänellä olla ainakin kaksi päivää vapaata viikossa. Sille ajalle kunnan tulee järjestää varapaikka sitä tarvitseville lapsille läheisestä päiväkodista ja huolehtia, että kyseisessä lapsiryhmässä on riittävästi henkilöstä samalle ajalle. Perheet eivät ole aina käyttäneet varapaikkaa, ettei lapsen tarvitsisi siirtyä niin usein. Tämä on kestävätilanne perheille, mikäli heidän valintansa on olla käyttämättä kunnan tarjoamaa varapaikkaa.

Jotkut kunnat ovat järjestäneet varahoitopaikat perhepäiväkotiin, joka on perustettu vain varahoitoa varten. Tämä ei ole kuitenkaan ollut mahdollista Loviisassa, koska perhepäivähoitajat ovat olleet maantieteellisesti liian hajallaan. Tällä hetkellä meillä on yksi perhepäivähoitaja Isnäsissä, yksi Valkossa ja yksi Loviisan keskusta-alueella.

Perhepäivähoito vaatii joitakin lisäosia koko varhaiskasvatuksessa käytettävään ProConsona-hallinto-ohjelmaan, jotta päiväkodinjohtajat kykenevät sijoittamaan lapset perhepäivähoitajalle, suunnittelemaan ja seuraamaan työaika sekä laskemaan ja maksamaan perhepäivähoitajan palkan. Ohjelman lisäosat maksavat 2400 euroa vuodessa. Sitä mukaa kun perhepäivähoitajat jäävät eläkkeelle tai jostakin syystä siirtyvät muihin tehtäviin perhepäivähoito hoitajan kotona jää kunnallisena hoitomuotona pois. Silloin ProConsona-hallinto-ohjelman lisäosat kannattaa irtisanoa ja siitä säästyvät rahat ohjata talousarvion tekemisen yhteydessä varhaiskasvatuksessa tarvittavan tietotekniikan hankkimiseen.

3.1.3. Vuorohoito

Vuorohoidon tarve on jo muutaman vuoden ajan ollut vähäinen, mutta näyttäisi nyt taas kasvavan. Tätä osoittaa vuoden 2017 tilinpäätös, jonka mukaan vuorohoidossa oli 27 lasta, verrattuna vuoteen 2016, jolloin lapsia oli vain 13. Etenkin Loviisan keskustassa kysyntä on ollut aktiivisempaa ja myös yöhoitoa on kysytty. Kuntalaisille tammikuussa 2018 kohdistamamme kysely (liite 1) osoittaa, että mielenkiinto on ollut suurinta Loviisan keskustassa. Kyselyssä 43,7 % (38 henkilöä) vastasi, että vuorohoitoa tulisi järjestää Loviisan keskustassa, 26,4 % (23 henkilöä), että sitä tulisi olla Koskenkylässä ja 12,6 % (11 henkilöä) esitti paikaksi Tesjokea.

Vuorohoitopäiväkodin avaaminen Loviisan keskustaan ei juuri nyt ole mahdollista, koska mikään nykyisistä päiväkodeista ei sovellu vuorohoitoon. Vuorohoitopäiväkodissa tulee olla riittävästi tilaa lasten vuoteille sekä päivälepoa varten, että niille lapsille, jotka viettävän yön päiväkodissa. Sänkyjen tulee sijaita huoneessa, joka

soveltuu kokonaisen yön nukkumiseen, ei huoneessa, jota käytetään päivisin aktiiviseen toimintaan. Kokonaisia öitä päiväkodissa viettävien lasten vuoteiden tulee olla tukevia ja mukavia, jotta lapsi voi nukkua vuoteessaan turvallisesti ja hyvin. Henkilöstön sosiaalitulojen tulee olla lähellä lasten tiloja, koska illalla, viikonloppuisin ja öisin töissä ollaan useimmiten yksin. Ryhmän tiloissa tulee olla keittiövarustus jääkaappineen ja mahdollisuuksineen valmistaa aamiaista, välipalaa ja iltapalaa sekä lämmittää ruokaa viikonloppuisin. Keittiöhenkilöstö ei ole töissä näinä aikoina. Ruokaa kuljetetaan keskuskeittiöstä arkin samaan aikaan kuin muuhunkin toimintaan. Myös hälytysjärjestelmän on oltava moitteeton tarkoittaen, että palovaroittimet on kytketty suoraan hälytyskeskukseen. Koskenkylän päiväkotia on ainoa päiväkotia Loviisassa, joka täyttää kaikki nämä vaatimukset. Siksi toistaiseksi ainoa mahdollisuus on sijoittaa yöhoito Koskenkylän päiväkotiin 1.8.2018 lähtien, jossa jo nyt tarjotaan viikonloppuhoitoa, kunnes löydämme tilat vuorohoitoa varten Loviisan keskustasta.

Uuden varhaiskasvatuslain, jonka on suunniteltu tulla voimaan 1.8.2018, luonnoksen 13. §:n mukaan *”Vuorohoitoa järjestetään iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arkipyhinä päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa. Vuorohoitoa on järjestettävä lapselle, joka tarvitsee sitä vanhempien tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.”*

Tämän lain täsmennyksen myötä Loviisan kaupungin varhaiskasvatus tulee tarvitsemaan lisäresursseja Koskenkylän päiväkotiin voidakseen toteuttaa ympärivuorokautista vuorohoitoa seitsemänä päivänä viikossa vuoden jokaisena päivänä. Loviisan osalta tämä tarkoittaa henkilöstölisäystä yöhoitoon ja arkipyhiin. Tällä hetkellä on vaikea arvioida, minkä verran lisäresursseja muutos tulee vaatimaan, koska emme tiedä hoitotarpeen laajuutta. Aluksi laskemme, että tarvitsemme kaksi päivähoitajaa lisää 1.8.2018 alkaen. Palkkakustannukset eivät tule lisääntymään koska pystymme sisäisesti siirtämään henkilöstöä tähän tarkoitukseen.¹¹⁾

3.1.4. Kielikylypy tai muu kielirikasteinen toiminta

Loviisassa poliittinen tahto perustaa ruotsinkielinen kielikylypyryhmä suomenkielisille lapsille on ollut suurta. Ensimmäinen mahdollinen hakuaika Loviisan kielikylypyryhmään oli keväällä 2017. Tuolloin vain kuusi lasta haki ryhmään. Helmikuussa 2018 perheille tarjottiin uutta mahdollisuutta hakea kielikylypyyn. Vain yksi lapsi haki. Kysynnän puute osoittaa, ettei kielikylypy ole vaihtoehto Loviisassa.

Tammikuussa 2018 järjestetyssä kyselyssä vastaajien enemmistö 67,8 % (82 henkilöä) vastasi toivovansa, että heidän lapsensa voisi osallistua kaksikieliseen kieliryhmään, jossa henkilökunta käyttää tietoisesti lasten kanssa molempia kieliä.

Uusi tutkimus osoittaa, että lapsille on suurta hyötyä usean kielen oppimisesta eikä siitä ole haittaa, vaikka lapsi sekoittaisi kieliä. Tavoitteena ei olisi, että lapsesta tulee kaksikielinen, vaan jokainen lapsi saisi tutustua toiseen kotimaiseen kieleen samalla kun saisi tukea äidinkieleensä. On myös useita lapsia, jotka tulevat kaksikielisestä kodista. Näille lapsille tämä malli voisi sopia.

Loviisassa on jo nyt useita päiväkoteja, jotka tarjoavat varhaiskasvatusta kaksikielisissä ryhmissä (Isnäsän päiväkotia, Leikkis, Hembäckan päiväkotia, kaksi ryhmää Koskenkylän päiväkodissa, yksi ryhmä Valkon päiväkodissa, Kuggomin päiväkotia sekä perhepäiväkotia Lyckebo). Tätä mallia voitaisiin kehittää myös Tesjoen päiväkodissa ja jossakin Loviisan keskustan päiväkodissa. Samalla tulisi kehittää tavoitteellisuutta ja uudelleen sijoittaa henkilöstöä, jotta voisimme antaa vielä laadukkaampaa tukea lasten kielitaidolle.

Nykyisin useimmissa kaksikielisissä ryhmissä on ruotsinkielinen henkilöstö, jonka äidinkieli ei ole suomi. Jotta kyettäisiin tukemaan suomenkielisten lasten äidinkieltä, henkilöstöä tulisi osittain vaihdella, jotta kielituesta tulisi optimaalista. Yksinkertaisin ja tehokkain malli olisi, että yksi henkilöstöstä olisi ruotsinkielinen, yksi suomenkielinen ja kolmas, jos mahdollista, kaksikielinen. Toiminta täytyy suunnitella niin, ettei kaikkea ohjausta anneta molemmilla kielillä yhtäaikaaisesti samalle lapsiryhmälle, vaan että toiminta suunnitellaan tarkoituksenmukaisesti lapsen äidinkieltä tukien toisen kielen tullessa tutuksi myönteisessä ympäristössä. Kaksikielisistä perheistä tulevien lasten kohdalla henkilöstön täytyy miettiä, miten lapsen molempia kieliä tuetaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tärkeintä on, että kielituki sisältyy normaaliin toimintaan ja se suunnitellaan lapsiryhmän lasten tarpeisiin pohjautuen.

Perheen hakiessa lapselleen paikkaa tulisi haun kohdistua suoraan siihen ryhmään, jota lapselle toivotaan. Tuolloin päiväkodinjohtaja näkee heti, mihin kieliryhmään perhe lastaan toivoo. Tätä mallia tulisi kehittää ja

valmistella toimintavuonna 2018–2019, jotta se voitaisiin ottaa käyttöön 1.8.2019. Tärkeää on, että Loviisassa säilyvät myös yksikieliset ryhmät niitä lapsia varten, jotka tarvitsevat yksikielistä ryhmää kielenkehityksensä tueksi.

3.2. Yksityinen varhaiskasvatus

Tällä hetkellä yksityistä varhaiskasvatusta tarjoaa kolme perhepäivähoitajaa ja perhepäiväkoti Krisumaja. Yksityistä varhaiskasvatusta valvoo Loviisan kaupungin varhaiskasvatus, käytännössä vastuu on varhaiskasvatuspäälliköllä. Hän tekee säännöllisiä valvontakäyntejä yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa (tulevaisuudessa suunnittelijan kanssa) ja päättää hoidon tuottajan hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Yksityisten tuottajien tulee tarjota samaa varhaiskasvatuslaatua kuin kunnallisen tuottajan.

Loviisan kaupunki tukee yksityisiä tuottajia yksityisen hoidon tuen ja kuntalisän avulla. Yksityisen hoidon tukea ja kuntalisää maksetaan Kansaneläkelaitoksen (Kela) kautta. Sopimus Kelan kanssa uusitaan 1.1.2019. Yksityisten tuottajien kulut ovat lisääntyneet samaa tahtia kuin yhteiskunta on nostanut tavaroiden hintoja ja kuntien varhaiskasvatusmaksut ovat laskeneet. Jotta perheet voivat valita hoitomuodoksi perhepäivähoidon, Loviisan kaupungin täytyy kyetä takaamaan heille yksityinen vaihtoehto. Kelan sopimuksen uusimisen yhteydessä myös kuntalisän merkittävä korottaminen tulee ajankohtaiseksi, vähintään 50 % korotus.¹⁹⁾

Nykyisin kaupunki maksaa 200 euroa kokopäivähoidossa olevasta lapsesta perhepäiväkoti Krisumajassa ja 150 euroa perhepäivähoidossa olevasta lapsesta. Osapäivähoidossa (20 tuntia viikossa) olevasta lapsesta kaupunki maksaa puolet summasta. Hintaeroa on perusteltu sillä, että Krisumajalla on korkeammat kulut johtuen vuokratilasta, jossa heidän toimintansa tapahtuu, verrattuna perhepäivähoitajaan, joka harjoittaa ammattiaan kotona.

Lapsille ei myönnetä kuntalisää yli 20 viikkotunnin varhaiskasvatusajasta, jos toinen huoltajista on kotona ja lapsi on hoidossa yksityisellä palveluntuottajalla. Yksityinen varhaiskasvatus on tässä tapauksessa varhaiskasvatuslain alaista, jolloin kunta ei voi siitä päättää. Jos perheellä on erityinen tarve yli 20 viikkotunnille, vaikka toinen huoltaja on kotona, varhaiskasvatuspäällikön täytyy kirjoittaa erillinen päätös tuen myöntämisestä.

Useat kunnat ovat ottaneet käyttöön palvelusetelin vaihtoehtona yksityisen hoidon tuelle kuntalisineen. Tuolloin kaupunki solmii sopimuksen yksityisen tuottajan kanssa palvelusetelin käyttämisestä. Seteli on tulosidonnainen, joten perheen tulot vaikuttavat palvelusetelin suuruuteen ja omaan osuuteen maksusta. Tavoitteena on, että perhe maksaa saman maksun yksityisestä varhaiskasvatuksesta kuin kunnallisesta. Perhe hakee palveluseteliä yksityistä hoitoa varten kaupungilta. Palveluseteliä käytetään yksityisten päiväkotien ja kuntien välillä.

Kuntien välisiä eri käytäntöjä löytyy yksityisen hoidon tuen kuntalisän ja palvelusetelien käytöissä. Perhepäivähoitoa varten käytetään pääasiassa yksityisen hoidon tukea kuntalisineen – myös kunnissa, joissa palveluseteliä käytetään yksityisiin päiväkoteihin. Perhe hakee yksityisen hoidon tukea ja kuntalisää Kelan kautta. Mikäli Loviisa ottaisi palvelusetelin käyttöön tarvitsisimme lisäresursseja palvelusetelin suuruuden laskemiseen perheiden tulojen perusteella sekä sen maksamiseen. Loviisan yksityinen varhaiskasvatus on ainoastaan perhepäivähoitoa, joten palveluseteli ei ole soveltuva ratkaisu Loviisalle tässä vaiheessa. Vaihtoehtoa ei tästä syystä selvitetä tarkemmin.

Perhepäiväkoti Krisumajan omistaja on suullisesti ilmoittanut lopettavansa toimintansa mahdollisesti 31.7.2019 henkilökohtaisista syistä. Henkilöstö on kiinnostunut jatkamaan työtään lasten parissa, mutta he eivät aio jatkaa yksityisyrityksinä.

Loviisan kaupungilla on tarvetta näille varhaiskasvatuspaikoille eikä ole korvaavia paikkoja Loviisan keskustan läheisyydessä. Toiminta on kaksikielistä. Loviisan kaupungin tulee selvittää talousarvion valmistelun yhteydessä, voiko Loviisa ottaa toiminnan itselleen Krisumajan omistajilta 1.8.2019 lähtien.¹⁴⁾

Neuvottelut siitä, voiko kunta palkata henkilökunnan, täytyy aloittaa syksyllä 2018. Toiminnan muuttuessa kunnalliseksi täytyy palkata kolmas hoitaja, jotta aukioloaikoja Krisumajassa voidaan pidentää (nykyisin klo 7–16.30). Perhepäiväkodin sijainti on maantieteellisesti hyvä. Ennen kuin asiasta voidaan tehdä päätöksiä, tarvitaan selvitys tilan vuokraamisesta sekä terveystarkastajien ja palotarkastajien hyväksyntä.

3.3. Avoin varhaiskasvatus

Loviisan kaupunki on tarjonnut toimintavuonna 2017–2018 leikkikerhotoimintaa Rauhalan päiväkodissa ja Villekulla daghemissä. Aiempina vuosina myös Pernajan kirkonkylän Leikkiksessä on ollut leikkikerho, mutta lasten lukumäärä jäi liian alhaiseksi eikä sitä aloitettu enää toimintavuonna 2017–2018. Leikkikerhotoimintaa tarjotaan ajalla 1.9.–31.5. kolmena päivänä viikossa, kolme tuntia päivässä. Leikkikerho noudattaa koulujen loma-aikoja, joten lapsilla on syysloma, joululoma ja hiihtoloma samaan aikaan kuin kouluissa. Leikkikerho maksaa 41 euroa kuukaudessa, paitsi joulukuussa ja tammikuussa, jolloin maksu on 20,50 euroa kuukaudessa syys-, joului- ja hiihtoloman kompensoimiseksi. Kolmen tunnin aikana tarjotaan välipala, muttei lounasta. Toimintaa ohjaa päivähoitaja.

Syksyksi 2018 hakemuksia on tullut vähän, vain kahdeksan hakemusta, mutta kahteen eri ryhmään. Vähimmäismääränä meillä on ollut seitsemän, jotta ryhmä aloitetaan syksyllä. Nyt hakemukset ovat jakautuneet niin, ettei mihinkään ryhmään tulisi seitsemää lasta. Suunnitelmassa on muodostaa kaksikielinen ryhmä keskustaan, josta valtaosa lapsista tulee, ja tarjota siellä kaikille kiinnostuneille lapsille leikkikerhopaikkaa. Sijointipaikka on Rauhalan päiväkodin.

Koska maksut laskivat useiden perheiden kohdalla, lapsi voi saada osapäiväistä toimintaa päiväkodissa, jossa tarjotaan koko- ja osapäivää, samaan hintaan tai jopa halvemmalla kuin leikkikerhossa. Tällöin lapsella on oikeus myös lounaaseen ja hän saa pedagogista ohjausta moniammatilliselta tiimiltä (lastentarhanopettajat ja päivähoitajat). Etäisyydet keskustan ja naapurikuntien rajoilla sijaitsevien kaupunginosien välillä ovat niin pitkiä, että monet perheet valitsevat osapäiväpaikan läheisestä päiväkodista tai perhepäiväkodista leikkikerhon sijaan. Samaten Loviisassa on korkea käyttöprosentti koko- ja osapäivähoidolle, mikä vähentää määrällisesti kotona olevia lapsia, jotka voisivat osallistua leikkikerhoon. **Mielenkiinto leikkikerhoa kohtaan on siis vähentynyt ja onkin aika pohtia tämän toiminnan tulevaisuutta. Loviisa voisi lopettaa sen kokonaan 1.6.2019 alkaen.** ¹⁵⁾

Leikkikerhojen lisäksi Loviisan kaupunki tarjoaa avointa varhaiskasvatusta avoimessa päiväkodin Treffiksessä. Treffis kiertää eri kaupunginosien välillä riippuen siitä, missä päin asuu suurempia määriä lapsiperheitä. Lapsiperheillä on oikeus käyttää Treffistä riippumatta siitä, missä he asuvat. Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksella on tällä hetkellä vain yksi päivähoitaja, joka vastaa toiminnasta. Nyt palvelun käyttö on lisääntynyt merkittävästi joka paikassa ja kyselyn vastaukset osoittavat, että päivähoitajalle työpariksi tarvitaan lastentarhanopettaja. Treffis tekee tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa, erityisesti seurakuntien kanssa, mutta yhteistyötä myös Musiikkiopiston ja Tanssiopiston kanssa selvitetään kuntalaisten pyynnöstä. Treffis ei kuitenkaan voi jäädä pelkästään paikaksi, jonne muut sektorit järjestävät toimintaa Treffiksen ajalla. **Treffiksen tulee tarjota perheille perustehtävänsä mukaista toimintaa, eli varhaiskasvatusta kotona oleville lapsille. Treffis tarvitsee opettajaresurssin 1.1.2019 alkaen.** ⁵⁾

3.4. Esikoululasten aamut ja iltapäivät

Esikoululaiset kuuluvat kahteen eri sektoriin, opetukseen ja varhaiskasvatukseen. Esikoulutoiminta on perusopetuslain alaista ja Loviisassa se on siis opetuspäällikön (rehtorit) alaista toimintaa. Esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito on varhaiskasvatuslain alaista ja siten varhaiskasvatuspäällikön (päiväkodinjohtajat) alaisuudessa. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on vuorostaan perusopetuslain alaista ja siten opetuspäällikön (rehtorit) alaisuudessa.

Vuonna 2016 valmisteltiin lakiehdotusta, jonka mukaan esikoululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta tulisi kerhotoimintaa, mutta valmistelu vedettiin takaisin, koska lakiehdotus olisi muuttanut aikuisten lukumäärää yhtä lasta kohden, minkä katsottiin heikentävän lapsen turvallisuutta (Iltasanomat 11.3.2017). Tämän vuoksi valmistelu lopetettiin.

Nykyisin enemmistö Loviisan esikouluista on kouluissa. Vain kaksi esikoulua (14:stä) on edelleen päiväkodeissa: Koskenkylän esikoulu ja Kirkonkylän esikoulu. ¹⁶⁾

Koskenkylän esikoulu on muuttamassa samaan koulurakennukseen kuin Forsby förskola (suunniteltu muuttoajankohta 1.1.2020) sen jälkeen, kun koulurakennusta on laajennettu ja myös Koskenkylän koulu on muuttanut sinne. Koskenkylän esikoulu toimii nyt parakissa Agricolahallin pihalla Koskenkylän päiväkodin ja Forsby skolan välissä.

Ruotsinpyhtäällä Ruukin päiväkotit ja Kirkonkylän koulu sijaitsevat vierekkäin. Koulussa on tilaa esikoululle, mikä voisi puhua sen puolesta, että myös Kirkonkylän esikoulu muuttaisi kouluun. Lapsimäärä alueella on tosin aika vähäistä, joten Teutjärven koulun ja Kirkonkylän koulun esikoulujen yhdistäminen voisi olla hyvä, jotta voisimme taata, että esikouluryhmä voisi pysyä omana ryhmänä.

Generalshagens skolassa, Harjurinteen koulussa ja Isnäsin kouluissa tarjotaan esikoululaisten aamu- ja/tai iltapäivähoitoa koulussa. Näissä paikoissa lasten ei tarvitse siirtyä päivän aikana, vaan he viettävät koko päivän samassa paikassa. Muissa tapauksissa esikoululaisten täytyy siirtyä päiväkodin ja koulun välillä koulukyydin avulla tai kävellen yhdessä aikuisen kanssa. Syksystä 2018 alkaen Tesjoen koulu tulee tarjoamaan esikoululaisille aamu- ja iltapäivähoitoa koulussa, koska päiväkotit tarvitsee paikkoja ottaakseen sisään jonossa olevia alle esikouluikäisiä lapsia.

Monille lapsille siirtymiset päivän aikana voivat olla vaikeita. Tällaisille lapsille nykyinen järjestely on sopinut paremmin. Lapsen ei tarvitse sopeutua useisiin eri ympäristöihin eikä vaihtaa lapsiryhmää päivän aikana. Meillä on useampia päiväkotia, joissa paikkaluku ei ole riittävä kaikkia alle esikouluikäisiä lapsia varten. Esikoululapset tarvitsevat paikkojaan ennen ja jälkeen esikouluajan. Jos esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito/-toiminta siirrettäisiin kouluille, jossa esikoulu jo nyt toimii, olisi luonnollinen menettelytapa saada paikat riittämään investoimatta useampiin uusiin päiväkotiyksiköihin.

Kun esikoulun aamu- ja iltapäivähoito on koulussa, moni huoltaja on oletanut, että esikoululaisten hoitomaksu noudattelee iltapäivätoiminnan maksuja, vaikka näin ei ole asian laita. Esikoulun aamu- ja iltapäivähoito on varhaiskasvatuslain alaista, joten maksu määräytyy varhaiskasvatusmaksuja koskevan lain ja kriteerien mukaan. Useammassa kunnassa on menty siihen, että myös esikoululaisten hoito seuraisi iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmia ja maksuja. **Tämä malli voisi sopia Loviisalle ja monet vanhemmat ovat kyselleet sitä mahdollisuutta, joten olemme päättäneet varhaiskasvatusselvityksen yhteydessä esittää, että asiaa selvitetään tarkemmin.**¹⁷⁾

Pienissä kouluissa tämä voisi johtaa jopa siihen, että ensimmäisen vuosiluokan lapsille voitaisiin paremmin taata aamu- ja iltapäivätoimintaa, vaikkei se tällä hetkellä ole mahdollista liian pienestä lapsimäärästä johtuen. Syksyllä 2017 kymmenen koululaista haki iltapäivätoimintaan ja seitsemän aamutoimintaan, joille ei voitu myöntää paikkaa, koska hakijoita oli liian vähän. Nämä lapset hakivat seuraavien koulujen toimintaan; Haddom skola, Ruotsinpyhtään Kirkonkylän koulu, Pernajan Kyrkoby skola ja Teutjärven koulu. Esikoululaisille tulee turvata tämä mahdollisuus. Loviisan kaupungille tämä merkitsisi tulokatoa, koska maksut muuttuisivat vastaamaan koululaisten maksuja. Arvio on, että on kyse noin 30 000 eurosta vuodessa.

Koulut eivät kykene tarjoamaan vuorohoitoa, joten tätä palvelua tarvitsevien lasten täytyy saada vuorohoitoa vuorohoitopäiväkodissa. Näille lapsille täytyy taata kuljetus tai aikuinen saattaja koulun ja päiväkodin välille. Vuorohoitoa tarjottaisiin aluksi Koskenkylän ja Tesjoen päiväkodeissa, mutta tulevaisuudessa jos vuorohoito mahdollistetaan Loviisan keskustassa, siirtyisi esikoululaisten vuorohoito keskustaan.

4. Vaihtoehtoja varhaiskasvatukseen osallistumien määrän lisäämiseksi

Tässä osassa keskitymme sellaisiin tekijöihin, jotka voivat vaikuttaa varhaiskasvatukseen osallistumiseen ja siihen, kuinka voisimme edelleen lisätä osallistujamäärää Loviisassa.

Loviisassa varhaiskasvatuksen osallistumistilasto näyttää seuraavalta:

Syntymävuosi	Määrä	Varhaiskasvatuksessa olevien		Kotona olevien	
		lasten määrä	%	lasten määrä	%
2012	168	149	89	18	11
2013	128	113	88	15	12
2014	142	102	72	40	28
2015	117	70	60	47	40
2016	116	41	35	75	65

2017	110	3	3	107	97
Yhteensä	781	478	61 %	302	39 %

Taulukko 3. Tilastoa varhaiskasvatukseen osallistuvista ja kotihoidossa olevista lapsista (liite 3)

Tältä tilanne näytti tammikuussa 2018. Leikkikerhoon tai Treffikseen osallistuvia lapsia ei ole laskettu mukaan. Jos heidät lasketaan mukaan, käyttöasteesta tulee vielä korkeampi.

Miksi haluamme Loviisassa pohtia sitä, miten voisimme lisätä varhaiskasvatuksen käyttäjiä? Eikö kotihoito riitä pienelle lapselle?

Emme halua varhaiskasvatuksessa ottaa kantaa kotihoidon laatuun. Jokaiselle lapselle huoltajat ovat tärkeimpiä ihmisiä hänen elämässään, ja näin saakin olla. Myös sisaruksilla on äärettömän tärkeä merkitys lapsen elämässä. Emme halua tarjota varhaiskasvatusta kotihoidon tilalle vaan sen täydennykseksi.

Lapset oppivat eniten 0–6-vuotiaina. Suuri osa oppimisvaikeuksista voidaan estää, jos niihin tartutaan ajoissa. Eri tutkimusten mukaan varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset ovat itsenäisempiä, heillä on parempi yhteistyökyky, he keskittyvät paremmin ja suhtautuvat positiivisemmin oppimiseen verrattuna lapsiin, jotka eivät ole osallistuneet varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja muun muassa sosiaalisille valmiuksille, ryhädynamiikalle, itsesäätelylle, kognitiivisille ja matemaattisille taidoille sekä vahvistetaan kielen kehittymistä. Varhaiskasvatuksella on myös tärkeä merkitys syrjäytymisen ehkäisemisessä. Päiväkodissa ja perhepäiväkodissa lapsi saa opetella leikkimään muiden lasten kanssa.

Seuraavassa kappaleessa selvitetään eri tapoja, joilla Loviisan kaupunki voi vaikuttaa varhaiskasvatukseen osallistumisen lisääntymiseen.

4.1. Varhaiskasvatusmaksut

Uusi laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista, joka tuli voimaan 1.1.2018, alensi perheiden maksuja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Pienituloisilla perheillä maksut alenivat merkittävästi. Loviisassa voimme verrata tammikuuta 2017 ja tammikuuta 2018. Maksuero oli -19 %, mikä tarkoittaa lukuina, että tammikuussa 2017 perheet maksoivat 74 292 euroa, kun taas tammikuussa 2018 määrä oli 60 174 euroa. Lapsimäärät ovat olleet samalla tasolla.

Vuosien mittaan tapahtunut maksukehitys esitetään taulukossa 4. Muutoksia on tapahtunut sekä laeissa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista että Loviisan varhaiskasvatuksen maksukriteereissä.

Varhaiskasvatuksen maksutulot tilinpäätösten 2013–2017 mukaan						
Vuosi	2013	2014	2015	2016	2017	2018 bu
Yhteensä	735 490	833 720	854 246	844 165	837 905	700 500
Leikkitoiminta	8 067	7 160	9 165	9 626	6 570	6 500
Varhaiskasvatus	727 423	826 560	845 081	834 539	831 335	694 000

Taulukko 4. Maksukehitys

Loviisassa on vahva poliittinen tahto luopua lasten varhaiskasvatusmaksuista. Olemme alla olevassa laskelma- ja taulukossa arvioineet, kuinka suurta vuosittaista tulonmenetystä maksujen poistaminen tarkoittaisi Loviisan kaupungille.

Ikä (synt.vuosi)	Tulonmenetys 20 viikotunnista	Tulonmenetys koko maksusta
5-vuotiaat (2012)	73 483,85	176 187,00
4-vuotiaat (2013)	66 831,60	166 705,00
3-vuotiaat (2014)	59 867,50	147 290,00

2-vuotiaat (2015)	38 024,25	111 265,00
1-vuotiaat (2016)	29 177,78	77 271,70

Taulukko 5. Arvio maksumenetyksistä ja tuloista laskettuna helmikuussa 2018 tehdyn maksupäätöksen mukaan

Jos kaikkien kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten 20 tunnin viikoittainen varhaiskasvatus tulisi ilmaiseksi, johtaisi se siihen, että Loviisan kaupungille tulisi noin 29 500 euron vuosittainen tulonmenetys. Tämä johtaisi myös siihen, että varhaiskasvatuksen yksityiset tuottajat eivät enää olisi vaihtoehto loviisalaislapsille. Jotta voisimme ottaa lisää lapsia varhaiskasvatuksen piiriin, meidän täytyy lisätä paikkamäärää kunnallisessa varhaiskasvatuksessa sekä Loviisan keskustassa että Koskenkylässä. Siihen, miten Loviisa korvautaisi tämän tulonmenetyksen, ei minulla ole mitään ratkaisua. Niin kauan kuin valtiovalta ei ole päättänyt, että lapsille tarjotaan maksutonta varhaiskasvatusta, ei Loviisa tule saamaan siltä suunnalta korvauksia valtionosuuksien muodossa. Loviisalla pitäisi siinä tapauksessa olla oma ratkaisu tulonvähennyksen rahoittamiselle ja kuitenkin sen tulisi vielä selviytyä niistä kululisäyksistä, joita tulee muun muassa henkilöstörakennemuutoksen ja varhaiskasvatukselle hankittavien uusien teknisten laitteistojen myötä.

Useita kuntia osallistuu 2018–2019 kokeiluun, jossa tarjotaan 5-vuotiaille maksutonta varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Pidempää aikaa varhaiskasvatuksessa tarvitsevista lapsista perhe maksaa ylimenevästä ajasta. Loviisa on päättänyt olla osallistumatta kokeiluun (sivistyslautakunta 28.2.2018, 14 §), koska 2013 syntyneiden lasten osallistujamäärä vastaa jo nykytilanteessa kokeilun tavoitetta.

Jos kokeilu osoittaa, että osallistujamäärä kokeiluun osallistuvissa kunnissa kasvaa merkittävästi, voi maksuttomuudesta tulla lakisääteistä. Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksen tulee valmistautua tähän valmistellessaan talousarviota 2019. Muutoin emme tule esittämään, että Loviisan kaupunki lähtisi mukaan maksuttomaan varhaiskasvatukseen, koska meillä ei ole ratkaisua siihen, miten voisimme korvata tulonmenetyksen vaarantamatta varhaiskasvatuksen laatua, emmekä halua, että yksityisistä tuottajista tulisi vaihtoehto, jota kukaan ei valitse suurten hintaerojen vuoksi.¹⁸⁾

4.2. Kotihoidontuki ja kuntalisä

Kotihoidon tuen tulevaisuus on ollut hyvin ajankohtainen asia viime aikoina, myös valtiollisella taholla. Sille on esitetty uutta mallia, joka on hylätty ja kyseenalaistettu. Se, miltä kotihoidon tuki ja sen maksuperusteet tulevat näyttämään tulevaisuudessa, on tällä hetkellä epäselvää.

Kotihoidon tuki on sidoksissa siihen, että perhe hoitaa lasta kotona. Lisäksi Loviisan kaupunki tarjoaa kuntalisää perheen nuorimman, alle 3-vuotiaan, kotihoidontukeen. Aiemmin Loviisassa oli kriteerinä, että myös perheen muita alle kouluikäisiä lapsia hoidetaan kotona, mutta tämä kriteeri poistettiin 1.1.2017. Nykyisin perheen vanhemmat lapset voivat osallistua varhaiskasvatukseen.

Kotihoidon tuki kuntalisineen kannustaa monia huoltajia jäämään kotiin huolehtimaan lapsestaan. Mahdollisuus on erityisen suosittu myös niiden huoltajien keskuudessa, joilla ei ole työpaikkaa, johon palata ja joiden lapsi kuitenkin hyötyisi suuresti varhaiskasvatukseen osallistumisesta.

Kotihoidon tuki on yksi tapa, jonka valtio on kehittänyt tarjotakseen vanhemmille mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan. Loviisan kaupunki otti 2010 käyttöön kotihoidon tuen kuntalisän perheen nuorimmalle lapselle niissä perheissä, jossa on alle 3-vuotiaita lapsia. Kuntalisän suuruus on perhettä kohti 200 euroa, josta perheet maksavat veroa.

Tammikuussa 2018 tehdyn kyselyn vastaukset osoittavat selvästi, että 69,2 % (81 henkilöä) toivoo, että Loviisan kaupunki jatkaisi kuntalisän maksamista kotihoidon tuelle. Vain 7,7 % (9 henkilöä) on sitä mieltä, että Loviisa voisi lopettaa kuntalisän maksamisen. Kuntalisän määrä talousarviossa 2018 on 324 000 euroa.

Se, jatkaako Loviisa kuntalisän maksamista kotihoidon tuelle 1.1.2019 vai ei, riippuu monesta eri tekijästä. Toivomme, että valtiollisella taholla päätetään kotihoidon tuesta. Toisaalta Loviisan kaupungin päättäjien täytyy päättää, mihin halutaan panostaa.

Keskeinen tekijä varhaiskasvatukseen osallistumisessa on se, kuinka kaupunki on päättänyt tukea kotihoitoa. Jos lasten kotihoitoa tuetaan kuntalisän muodossa, tulee kotihoidosta houkuttelevampi vaihtoehto monille perheille. Tuolloin koko- ja osapäiväpaikkojen käyttö vähenee. Mutta toisaalta suuremmat tuet lisäävät perheiden tuloja, minkä katsotaan hyödyttävän lasta. Monissa perheissä huoltajien jäädessään kotiin hoitamaan perheen nuorinta lasta sallitaan myös vanhempien lasten jäädä kotiin. Myös tämä vaikuttaa varhaiskasvatuksen käyttöasteeseen.

Yllä mainittuina syinä siihen, kuinka perheet päättävät käyttää varhaiskasvatusta, ovat sen vaikutukset perheen kokonaistalouteen. Tämä on keskeinen tekijä, muttei ainoa syy perheen valintoihin.

Valtio on kehottanut kuntia lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Loviisan kaupungissa on nykyisin suhteellisen korkea varhaiskasvatuksen käyttöprosentti. Loviisa on maan keskitason yläpuolella. Huolestuttava tekijä on tukitoimien lisääntynyt tarve lasten keskuudessa. Jotta apua voidaan taata varhaisessa vaiheessa, on lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen tärkeää.

Eräs tapa saada enemmän lapsia osallistumaan varhaiskasvatukseen Loviisassa olisi kotihoidon kuntalisän poistaminen 1.1.2019 alkaen. Tämä summa voitaisiin siirtää osittain yksityisen hoidon tuen kuntalisään ja nostaa sitä reilusti. Loput siirrettäisiin niihin henkilöstömenoihin, jotka tulevat lisääntymään johtuen henkilöstörakenteen muutoksesta, jonka uusi laki tuo tullessaan 1.8.2018. Mutta Loviisan valinta on kaupunginvaltuuston päätettävissä.²⁰⁾

4.3. Muita suosituksia

Suomalainen varhaiskasvatus hakee vielä paikkaansa yhteiskunnassamme. ***Jotta kykenisimme lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista, on tärkeää tiedottaa, esitellä ja kertoa varhaiskasvatuksen arjesta, tarjoamistamme palveluista ja niiden merkityksestä lapselle.²⁶⁾***

Loviisan varhaiskasvatus on tammikuussa 2018 avannut oman Facebook-sivun. Sen tarkoitus on tiedottaa Loviisan varhaiskasvatuksen ajankohtaisista asioista, mutta myös voida jakaa ajankohtaisia varhaiskasvatusta koskevia asioita kansallisella tasolla, jotta saadaan näkyvyyttä sille, miten paljon varhaiskasvatuksessa nykyisin tapahtuu ja miten osallistumme sen kehittämiseen. Facebookin lisäksi varhaiskasvatus käyttää kaupungin verkkosivuja ja peda.net-sivustoa. Esittelemme siellä palvelujamme ja ajankohtaisia asioitamme. Peda.net-palvelussa jokaisella päiväkotijäsenillä on oma sivu, jota henkilökunta päivittää. Siellä kerrotaan mitä ryhmässä kulloinkin on meneillään. Näin huoltajat pääsevät osallisiksi siihen, mitä heidän lapsensa ovat kokeneet päivän aikana.

Tammikuussa 2018 tehdyssä kyselyssä jotkut toivoivat, että samalla tavoin kuin koulu, myös varhaiskasvatus käyttäisi Wilmaa tiedotuskanavana. Sitä, miten meidän tulisi kehittää sähköisiä palvelujamme, kuvaillaan kappaleessa 6.1 b. Huoltajien sähköiset palvelut sivulla 22.

5. Varhaiskasvatuksen asettamat vaatimukset johtamiselle ja henkilöstörakenteelle

Suomessa uudistettiin varhaiskasvatuksen tavoitteet varhaiskasvatuslaissa ja konkretisoitiin varhaiskasvatuksen perusteissa, joka on nykyisin määräävä asiakirja. Voidaksemme päästä tavoitteisiin, kaikkien johtajien tulee osata ohjata muutosprosesseja ja pedagogiikkaa.

Laadukas johtaminen sekä ammattitaitoinen, motivoitunut ja muutokselle avoin henkilöstö on yksi keskeisimmistä edellytyksistä tasokkaan varhaiskasvatuksen varmistamiseksi Loviisassa. Henkilöstön hyvinvointiin, jatkokoulutukseen ja tukeen panostaminen on kustannustehokas menetelmä, kun henkilöstön palkat ovat suurin menoerä varhaiskasvatuksessa. On myös tärkeää ohjata oikea määrä resursseja oikeaan paikkaan varhaiskasvatuksen tavoitteiden täyttymisen varmistamiseksi ja taloudellisten resurssien käyttämiseksi tehokkaimmalla tavalla.

5.1. Johtaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen johtamisen alkuperäismalli Loviisan kaupungissa oli se, että jokaisella päiväkodilla oli

oma johtaja. Perhepäivähoitajien, ryhmäperhepäiväkotien ja avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstön esimies oli varhaiskasvatuksen ohjaaja. Päiväkodinjohtajien ja ohjaajan esimies oli varhaiskasvatuspäällikkö.

Varhaiskasvatuspäällikön jäätyä eläkkeelle 1.1.2015 Loviisan kaupunki muutti varhaiskasvatuksen johtajamallia. Varhaiskasvatuksen ohjaaja toimi vuoden ajan vt. varhaiskasvatuspäällikkönä ja tämän myötä hänen vastuualueitaan jaettiin päiväkodinjohtajille. Ajatuksena oli vähitellen lakkauttaa varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtävä, mikä toteutuikin 1.1.2016.

Päiväkodinjohtajien määrää muutettiin yhdestätoista viiteen ja heille tuli esimiesvastuuta ja pedagogista johtajuusvastuuta useammassa yksikössä. Varhaiskasvatuksen ohjaaja oli aiemmin valmistellut monia varhaiskasvatuksen kehittämisasioita, mutta tehtävän lakkauttamisen myötä kehittämisasioiden valmistelu piti jakaa varhaiskasvatuspäällikön ja päiväkodinjohtajien kesken.

Ne päiväkodit, joissa oli aikaisemmin ollut lapsiryhmässä työskentelevä päiväkodinjohtaja, saivat nyt lastentarhanopettajan, joka työskenteli lapsiryhmässä kokopäiväisesti. Kaikkiin päiväkoteihin jäi varajohtaja.

Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut suuria muutoksia 1.8.2015 lähtien, kun varhaiskasvatuslakia päivitettiin. Lokakuussa 2016 Opetushallitus julkaisi uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sen jälkeen aloitettiin työstää paikallista suunnitelmaa, joka oli valmis käyttöön otettavaksi 1.8.2017. Varhaiskasvatus on saanut uuden maksulain, joka otettiin käyttöön 1.3.2017 ja sen päivitys otettiin käyttöön 1.1.2018. Seuraava kehitysaskel on uusi varhaiskasvatuslaki, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2018.

Henkilöstö tarvitsee ohjausta ja tukea uuden suunnitelman toteuttamisessa, jotta siitä tulee konkreettinen työkalu lasten kanssa työskentelyä varten. Lastentarhanopettajat vastaavat siitä, että jokainen lapsi saa päivitetyn henkilökohtaisen suunnitelman, joka ohjaa toimintasuunnitelmaa, joka taas vuorostaan toimii lapsiryhmän toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin pohjana. Tilastot osoittavat, että nykyisin kolmasosa lapsista tarvitsee tukea kehityksessään, mikä asettaa kasvavia vaatimuksia henkilöstön osaamiselle ja tuen tarpeelle työssä (katso liite 4).

Tämä varhaiskasvatuksen kohta kolme vuotta käytössä ollut johtajamalli on ollut toimiva. Päiväkodinjohtajat ovat tehneet hyvää työtä sekä esimiestehtävässään että osallistumalla aktiivisesti varhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä yksiköissä että koko kaupungissa. Tätä osoittavat arvioinnit henkilöstökyselyssä, jonka henkilöstöyksikkö teki koko kaupungille talvella 2017. Mutta koska varhaiskasvatuksessa on tapahtunut lukuisia muutoksia ja lisää on tulossa, henkilöstö kokee tarvitsevänsä enemmän konkreettista tukea päiväkodinjohtajiltaan ja lisää resursseja lapsiryhmissä työskentelyyn. Nämä signaalit ovat johtaneet siihen, että olemme pysähtyneet arvioimaan johtajamallia ja miettineet, miten voisimme selvittää paremmin kaikkien työtehtävien kanssa resursseja lisäämättä.

Uusi johtajamalli otetaan käyttöön 1.8.2018 sivistyslautakunnan päätöksen 26.3.2018, § 25 mukaisesti. Siinä Loviisa jaetaan kahteen alueeseen. Kukin päiväkodinjohtaja vastaa useammasta yksiköstä kuin nykyisin ja luopuu joistakin kehittämistehtävistä. Yksi johtajatehtävistä muutetaan varhaiskasvatuksen suunnittelijan tehtäväksi, jossa tullaan keskittymään lähinnä kehittämisasioiden valmisteluun.

Päiväkodinjohtajat jaetaan pareiksi, ja he tulevat yhdessä vastaamaan alueestaan. Kukin johtaja toimii oman yksikkönsä esimiehenä, mutta jakaa muuten tehtävät parinsa kanssa. Pari voi tukea toisiaan hankalissa asioissa ja olla toistensa sijaisina poissaolojen aikana. ***Tämä malli poistaa varajohtajilta tarpeen toimia esimiehenä päiväkodinjohtajan poissaolon aikana ja antaa heille sen sijaan mahdollisuuden keskittyä pedagogiseen ohjaukseen lapsiryhmissään. He pysyvät tässä vaiheessa varajohtajina. Tulevaisuudessa otetaan kantaa, muutetaanko heidän tehtävänsä vastaavaksi opettaja-tehtäväksi.***⁶⁾

Varhaiskasvatuksen suunnittelija saa vastuuta varhaiskasvatuksen kehittämisestä yhteistoiminnassa varhaiskasvatuspäällikön kanssa. He työskentelevät vuorostaan omana parinaan ja voivat olla toistensa sijaisia. Suunnittelija toimii myös päiväkodinjohtajien tukena, kun uusia pedagogisia asioita suunnitellaan ja toteutetaan yksiköiden henkilöstön keskuudessa, vastaa vallitsevan tarpeen mukaisesta jatkokoulutuksesta ja vastaa suuremmista varhaiskasvatuksen ajankohtaisista hankkeista. Päällikkö saa enemmän aikaa hoitaa johtamisasioita, tiedottamista ja markkinointia sekä henkilöstöasioita.

Päiväkotien lisäksi Loviisan kaupungilla on myös perhepäiväkoteja, joilla on jokseenkin samat tehtävät kuin päiväkotihenkilöstöllä. Voisi olla hyvä, että heillä olisi samankaltainen malli. Voisimme nimetä vastuullisen perhepäivähoitajan, toisin sanoen lastenhoitajan, joka vastaisi vastaavista tehtävistä perhepäiväkodissa. Lastenhoitajan kelpoisuusvaatimuksena voisi olla koulutus, joka vastaa nykyisin päivähoitajalle asetettuja vaatimuksia. Tällöin palkka olisi sama kuin päivähoitajalla päiväkodissa. Sekä Duvanissa että Lyckebossa on henkilöitä, joilla on tarvittava koulutus.⁷⁾

5.2. Henkilöstö ja sen kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksessa

Uusi varhaiskasvatustalaki on valmisteltavana ja tulee voimaan 1.8.2018. Luonnoksessa sanotaan, että kunnalla ja yksityisellä palveluntuottajalla tulee olla riittävästi varhaiskasvatusthenkilöstöä, jotta varhaiskasvatuksen tarkoitus voidaan toteuttaa. Kunnalla on oltava mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja. Lisäksi on oltava myös muuta henkilöstöä, joka voi tukea lapsia heidän tarpeissaan ja tavoitteissaan.

Uuden lain mukaan henkilöstön ammattinimikkeet muuttuvat. Tämä Loviisan tulee huomioida henkilöstösuunnitelmaa 2019 laadittaessa.⁸⁾ Kelpoisuusvaatimusten muutokset tulee huomioida uusia työntekijöitä palkattaessa, ja uusi henkilöstöryhmä, varhaiskasvatuksen sosionomit, tulee rekrytoida. Jotta kunnassa saadaan toteutettua kaikki nämä muutokset, tarvitaan siirtymäkausi, joka alkaa 1.8.2018 ja päättyy viimeistään 2030.

Päiväkotiryhmän henkilöstö koostuu tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen opettajasta (vastaa nykyistä lastentarhanopettajaa), varhaiskasvatuksen sosionomista ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajasta (vastaa nykyistä päivähoitajaa). Kukin ammattiryhmä tuo mukaan oman osaamisensa ja vastaa niistä varhaiskasvatuksen osista, joihin he ovat kouluttautuneet, muodostaakseen yhdessä monialaisen työtiimin, joka osaa tukea lasta tämän kehityksessä, kasvatuksessa ja oppimisessa parhaalla mahdollisella tavalla. Näiden ammattiryhmien tehtäväkuvaukset tarkentavat heidän keskinäisiä vastuualueitaan.⁹⁾

Koska siirtymäjakso on pitkä, Loviisa saa toteutettua muutoksen säädetyssä ajassa. Sosionomeja palkataan sitä mukaa, kun päivähoitaja/lastenhoitaja syystä tai toisesta irtisanoutuu (esimerkiksi jää eläkkeelle).

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
opettaja	33	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
sosionomi	1	4	5	10	13	13	14	15	19	22	25
ryhmässä työskentelevä lastenhoitaja	64	58	57	52	49	49	48	47	43	40	37

Taulukko 6. Arvio siirtymäajaksosta 2019 – 2030 (lähde: henkilöstöhallintaohjelma Populus)

Taulukon luvut ovat arvio nykyisten ryhmien henkilöstön mukaan. Uudet, 1.8.2018 jälkeen perustettavat ryhmät noudattavat henkilöstörakenteen uusia suosituksia. Emme pysty ennustamaan, millainen aikataulu siirtymällä todellisuudessa on. Emme tiedä, milloin joku henkilöstöstä päättää lopettaa työt. Syinä lopettamiselle voivat olla eläkkeelle siirtyminen, uudelleen kouluttautuminen, muutto paikkakunnalta jne. Siirtymä voi siis tapahtua nopeamminkin.

Edellä mainittujen ammattiryhmien lisäksi varhaiskasvatuksessa tulee olla

- päiväkodinjohtajia
- perhepäivähoitajia
- varhaiskasvatuksen erityisopettajia (nykyisiä erityislastentarhanopettajia).

Loviisalla on mainittujen lisäksi myös kiertäviä päivähoitajia (tulevat kiertävät lastenhoitajat, resurssipäivähoitajia (tulevat resurssilastenhoitajat) sekä ryhmäperhepäivähoitajia (tulevat perhepäivähoitajat), joista uuden johtajamallin mukaisesti yksi perhepäivähoitaja yhtä perhepäiväkotia kohden voisi olla lastenhoitaja.

Päiväkotihenkilöstön tehtäviin eivät kuulu keittiö-, siivous- ja pesulatehtävät. Tähän tarkoitukseen, lukuun ottamatta pesulapalveluja, on henkilöstöä kaupungin ruoka- ja siivouspalvelussa. Varhaiskasvatus käyttää

lakanoiden yms. pesuun Loviisan Pesulan palveluja kaupungin sopimuksen mukaisesti. Päiväkotihenkilöstön tehtävänä on keskittyä perustehtäviinsä; lasten kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon.

Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksella on joitakin henkilöitä, jotka hoitavat keittiötehtäviä päiväkotiapulaisen ominaisuudessa. Heidät on sijoitettu parakissa sijaitsevaan Koskenkylän esikouluun, Leikkikseen ja Ruukin päiväkotiin. Heidän siirtämisensä ruoka- ja siivouspalveluun tulee ajankohtaiseksi vuoden vaihteessa.¹⁰⁾

Ruoka kuljetetaan kaikkiin päiväkoteihin keskuskeittiöstä. Useimmissa päiväkodeissa ruoka- ja siivouspalvelun hoitaa yksi tai kaksi henkilöä, joilla on ruoka- ja siivouspalvelun moniosaajan tehtävä. Siivouksesta kaikissa päiväkodeissa huolehtii kaupungin siivouspalvelu, mutta joissakin päiväkodeissa hoitohenkilöstö huolehtii keittiötehtävistä. Näitä ovat Isnäsin päiväkoti ja Kuggomin päiväkoti. Tämä on asia, joka edellyttää meiltä toimenpiteitä. Keskustelu keittiö- ja siivouspalvelun kanssa on aloitettu selvityksen aikana.

Perhepäiväkodit Duvan ja Lyckebo huolehtivat sekä ostoksista, ruoanlaitosta, tiskauksesta että siivouksesta itse. Perhepäiväkodit lasketaan perhepäivähoidon piiriin ja perhepäiväkodin ympäristön on oltava niin kodinomainen kuin mahdollista.

5.3. Henkilöstön rekrytointi

Loviisan henkilöstötilanne varhaiskasvatuksessa on juuri nyt hyvä. Toistaiseksi voimassa oleviin tehtäviin on palkattu pätevää henkilöstöä. Tällä hetkellä meillä ei ole yhtään vakinaista tehtävää määräaikaaisesti täytettynä sillä perusteella, ettemme olisi saaneet siihen pätevää henkilöä. Määräaikaisiin tehtäviin meillä on kuitenkin ollut enemmän vaikeuksia saada päteviä henkilöitä. Lyhytaikaisista sijaisista on ollut ajoittain niin kova pula, ettemme ylipäätään ole löytäneet sijaista.

Päteviä päivähoitajia on ollut helppo saada. Avoinna olevaan tehtävään on ajoittain ollut yli kymmenen hakemusta, joista noin puolella on ollut pätevyys tehtävään. Lastentarhanopettajat, joilla on kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto, on ollut vaikein kohderyhmä rekrytoinneissa. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään rekrytoinnista meillä ei ole kokemusta, koska se tulee ajankohtaiseksi aikaisintaan vasta syksyllä 2018. Helpompi on ollut rekrytoida sosionomikoulutuksella olevia lastentarhanopettajan tehtäviin, mikä on ollut toistaiseksi mahdollista.

Uusia opettajia rekrytoidessamme pätevyysvaatimukseksi tulee syksystä 2018 olemaan varhaiskasvatuksen kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto. Saadaksemme tietää, mitkä asiat nykyisten opiskelijoiden mielestä voisivat houkuttaa heitä hakemaan avoinna olevia tehtäviä Loviisassa, olemme haastatelleet joitakin toisen vuoden lastentarhanopettajaopiskelijoita Helsingissä tammikuussa 2018. He vastasivat:

- palkka
- täydennyskoulutusmahdollisuudet
- mahdolliset työsuhteasunnot tai avustaminen asunnon löytämisessä
- ilmainen ruoka
- mukava työympäristö
- yhteistyö
- vaikuttamismahdollisuus, kuulluksi tuleminen
- henkilöstön hyvinvoinnin arvostaminen.

Varhaiskasvatuspäällikön ja -suunnittelijan täytyy suunnitella rekrytointi hyvin, jotta voimme kilpailla muiden kuntien kanssa. Läntiset naapurikuntamme ja pääkaupunkiseutu kärsivät nykyisin suuresta pätevän henkilöstön pulasta, joten kilpailemme monien muiden kanssa niistä harvoista, jotka saavat tutkintonsa suoritettua.

5.4. Henkilöstön hyvinvointi

Henkilöstön hyvinvointi koostuu monesta pienemmästä elementistä. Työpaikalla esimiehet tekevät parhaansa, jotta henkilöstö saa hyvät edellytykset suorittaa perustehtäviinsä parhaalla mahdollisella tavalla. Muutokset johtamisessa suunniteltiin, jotta päiväkodinjohtajalle taattaisiin enemmän aikaa tukea henkilöstöä niissä muutoksissa, joita varhaiskasvatuksen vaatimukset ovat tuoneet. Henkilöstöllä on tuen tarvetta toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa sekä yhteistyökysymyksissä. Uuden työntekijän aloittaessa

on tärkeää, että päiväkodinjohtaja esittelee hänelle sekä organisaation että yksikön tavoitteet ja arvopohjan, sekä perehdyttää hänet työtehtäviinsä. Kehityskeskusteluja käydään vuosittain, mutta ne ovat osoittautuneet ajankäytön kannalta haastaviksi. Aiomme suunnitella yhteistyössä työhyvinvointikoordinaattorin kanssa uuden kehityskeskustelumallin ryhmäkeskusteluille, jotka sopivat paremmin varhaiskasvatukseen.

Suunnittelija toimii pedagogisena tukena päiväkodinjohtajille. Varhaiskasvatuspäällikkö keskittyy tukemaan heitä johtajuudessa. Olemme panostaneet paljon johtamis- ja jatkokoulutukseen, sekä sisäiseen että ulkoiseen, ja panostus jatkuu tarpeen mukaan.

Työnohjausta on tarjottu niiden yksiköiden henkilöstölle, joilla sille on ollut tarvetta. Työnohjaus on antanut henkilöstölle ja päiväkodinjohtajalle niitä työkaluja, joita he tarvitsevat pyrkiäkseen takaisin päämäärään ja perustehtävään, selkeyttänyt pelisääntöjä ja roolijakoa työyhteisöissä. Tämä on ollut tärkeä tukitoimi ja siitä on saatu hyviä tuloksia ja apua. Työnohjausta tulee myös jatkossakin olla mahdollista saada sekä henkilökohtaisesti että ryhmässä.

Sisäilmaongelmat ovat lisääntyneet Suomessa, mutta onneksi varhaiskasvatuksen yksiköt ovat toistaiseksi päässeet asiassa helpolla. Tarvitsemme selvät ohjeet, kun epäily ongelmasta syntyy, koska kaikki signaalit otetaan vakavasti. Loviisan kaupunki on 2018 nimittänyt työryhmän selvittämään prosessia siitä, miten toimitaan, kun yksikössä epäillään sisäilmaongelmia.

Lasten kasvava tuen tarve, lähinnä lapsen tunne-elämän ja käyttäytymisen vaikeuksissa (sosioemotionaaliset vaikeudet), on haaste henkilöstölle. Sosioemotionaalisista vaikeuksista kärsivien lasten määrä on lisääntynyt viimeisen kahdeksan vuoden aikana kahdeksasta lapsesta 35 lapseen. Henkilöstön pedagoginen osaaminen on osoittautunut riittämättömäksi auttamaan näitä lapsia, ja yhteistyökumppaneita on ollut vaikea saada ohjaamaan henkilöstöä arjessa. Varhaiskasvatuksen tulee panostaa henkilöstön täydennyskoulutukseen, jotta ymmärretään paremmin lapsen tarpeita ja saadaan työkaluja arkeen. Aikuisen läsnäolo on lapselle hyvin tärkeää, joten tällaisissa tapauksissa ryhmä voi tarvita ylimääräisen aikuisen, toisin sanoen resurssipäivähoitajan. Näin voitaisiin taata lapselle riittävän nopeasti apua arjessa ja saada ohjausta siinä, miten tilanteesta voidaan selviytyä purkamatta sitä muihin lapsiin ja aikuisiin. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Kaikkien täytyy toimia johdonmukaisesti kohti samaa päämäärää.

Henkilöstön sairauslomat ovat lisääntyneet varhaiskasvatuksessa merkittävästi. Loviisan kaupungin ohjeiden mukaista varhaista puuttumista sovelletaan, kuten myös kolmikantakeskusteluja työterveyshuollon kanssa. Työsuojelun suunnitelmassa on vuosittaisia teemoja, jotka suunnitellaan henkilöstön poissaolojen syiden pohjalta, esimerkiksi tämän vuoden teemana on työergonomia. Meidän tulee Loviisassa kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstö käyttää oikeita apuvälineitä työssään (päiväkodeissa esimerkiksi pukeutumisporrasta tai -jakkaraa riisumis- ja pukeutumisapua antaessa lapsille) sekä oikeita asentoja nostoissa ja taivutuksissa (esimerkiksi vaipanvaihoissa). Tällä tavoin ehkäisemme työn aiheuttamia tuki- ja liikuntaelinten vammoja, jotka ovat suurin syy poissaoloihin.

Viime vuosien aikana, kun varhaiskasvatuksen vaatimukset ovat muuttuneet tiheään tahtiin, olemme havainneet muutosvastarintaa joissakin henkilöstön ihmisissä. Se on aivan luonnollista ja nämä henkilöt tarvitsevat enemmän aikaa kuin muut uusien toimintatapojen omaksumiseen ja asenteensa muuttamiseen niitä kohtaan. Olemme varhaiskasvatuksessa pysähtyneet käymään läpi tehtäviämme, työkalujamme ja menetelmiämme voidaksemme arvioida työmäärää ja suunnitella tehtäviä järkevästi. Olemme selvittäneet tehtäväkuvauksia ja käyneet läpi prosesseja välttääksemme kaksinkertaista työtä. Henkilöstön kanssa käytävissä keskusteluissa tulee jatkuvasti esille, että vanhoja tapoja on edelleen käytössä. Työmäärä lisääntyy, kun asia tehdään sekä vanhalla että uudella tavalla. Päiväkodinjohtajiemme tulee huomioida tämä seikka ja puuttua siihen aina, kun sitä ilmenee.

Ihmisen psyykinen ja/tai fyysinen vointi on asia, jota ihmisen tulee itse pohtia ja josta hänen tulee kantaa vastuuta. Kun kaikki osa-alueet ovat kunnossa, ihminen ja koko henkilöstö voi hyvin ja jaksaa yltää hyvään työpanokseen, mikä vuorostaan tekee varhaiskasvatuksesta laadukasta. Mitä useammat osa-alueet ovat huonossa kunnossa, sitä suurempi on riski, että henkilöstön hyvinvointi vaarantuu ja työnlaatu kärsii.

6. Eri yhteistyömuodot

Varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä sekä kaupungin eri toimijoiden että kolmannen sektorin kanssa.

6.1. Digitaalinen kehitys

6.1.1. Infrastrukturi

Tällä hetkellä ei päiväkodeilla eikä perhepäiväkodeilla ole wifi-verkkoa. Koska myös varhaiskasvatuksella tulee olemaan kasvavia vaatimuksia digitaalisille työkaluille, kaikissa yksiköissä tulisi olla wifi-verkko. Tietohallinto-osasto tulee käymään vuoden 2018 aikana läpi kaikkien yksiköiden wifi-mahdollisuudet. Alueella on muutamia päiväkoteja ja perhepäiväkoteja, joissa on jo olemassa perusasennukset ja wifi-verkko on niissä helppo toteuttaa. Jotkut päiväkodit taas edellyttävät vähän suurempia järjestelyjä. Vaikein alue on Isnäs, jossa on kaikkein haastavimmat yhteydet.

Muuta infrastruktuuria (valvontakamerat, ilmastointi, ilmanvaihto, sähkö ja lämpö) selvitetään tarkemmin kiinteistöjen kunnan ja korjaustarpeen perusteellisemmassa selvityksessä 2019.¹⁾

6.1.2. Huoltajien sähköiset palvelut

Tällä hetkellä varhaiskasvatus käyttää hallinto-ohjelmanaan Pro Consona -ohjelmaa. Loviisan kaupunki valitsi vuonna 2010 Pro Consonan varhaiskasvatuksen hallinto-ohjelmaksi, koska vanhoissa kunnissa käytettiin samaa ohjelmaa sekä sosiaalitoimessa että varhaiskasvatuksessa. Pro Consona sisältää sähköisiä palveluja lapsiperheille:

- hakemus varhaiskasvatukseen
- sijoitus- ja maksupäätökset
- lapsen hoitotarpeen ilmoittaminen
- lapsen saapumis- ja lähtöaikojen dokumentointi.

Lähitulevaisuudessa varhaiskasvatuksen tulisi saada lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sähköiseen muotoon niin että se voitaisiin sujuvasti (huoltajien suostumuksella) siirtää esiopetukselle ja myöhemmin perusopetukselle. Tämän mahdollistamiseksi varhaiskasvatuksen täytyy selvittää, mikä olisi soveltuva ohjelma synkronoitavaksi opetuksen käyttämien ohjelmien kanssa.

Kyselyymme tammikuussa 2018 vastanneet huoltajat osoittivat kiinnostusta siihen, että myös varhaiskasvatus käyttäisi tiedottamiseen Wilmaa, eli samaa ohjelmaa kuin koulu käyttää. Myös tätä näkökohtaa on selvitettävä edelleen ohjelmia valittaessa.

Selvitämme varhaiskasvatuksen käyttöön tulevia ohjelmia saadaksemme selville olemassa olevat vaihtoehdot, niiden kustannukset ja sisällön. Ensimmäisen kerran ohjelmistoylläpitäjiin ollaan yhteyksissä toukokuussa 2018. Prosessissa on mukana koulutoimi.²¹⁾

Varhaiskasvatus käyttää, kuten koulutkin, peda.net-sivustoa informoidakseen huoltajia siitä, mitä ryhmässä tapahtuu ja mitä on tulossa – siis eräänlaisena nykyaikaisena ilmoitustauluna.

6.1.3. Henkilöstön digitaaliset työkalut

Jokaisessa lapsiryhmässä on nykyisin älypuhelin, johon on asennettu VakaMukana-ohjelma, jota käytämme lasten sähköiseen sisään- ja uloskirjaamiseen aamuisin ja iltapäivisin. Tämä puhelin on tärkeä kriisitilanteissa, jos tilat on tyhjennettävä. Tuolloin henkilöstö löytää tiedot läsnä olevista, vapaalla olevista ja kotiin lähteneistä lapsista sekä kaikkien huoltajien yhteystiedot. Ohjelma on suojattu, eivätkä asiattomat pääse sitä avaamaan. Puhelinta voi myös käyttää valokuvaamiseen dokumentoidessaan lasten töitä ja elämyksiä. Puhelin on leasingsopimuksella ja maksaa noin 100 euroa vuodessa. Puhelin liisataan kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

2019 kaikilla opettajilla täytyy olla oma kannettava tietokone. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat on tulevaisuudessa tehtävä sähköisesti, joten jokainen opettaja tulee tarvitsemaan työkalukseen tietokoneen. Loviisan kaupungilla on tietokoneiden leasingsopimus, joten yhden tietokoneen kustannukseksi tulee arviolta 350 euroa vuodessa. Tietokone liisataan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opettajien tietokoneiden lisäksi muu henkilöstö tarvitsee myös mahdollisuuden käyttää tietokoneita. Meidän tulee matkan varrella arvioida, tarvitaanko yksiköissä lisää tietokoneita.²²⁾

Kullakin päiväkodinjohtajalla on oma tietokone ja iPad, joilla he pääsevät käsiksi kaikkiin työssä tarvittaviin työkaluihin riippumatta siitä, missä he työskentelevät (kansliassaan tai yksikössä).

6.1.4. Oppimiseen käytettävät digitaaliset työkalut

Jokainen ryhmä saa oman iPadin 2018. Sen avulla ryhmät voivat alkaa harjoitella iPadin käyttöä opetuksessa. iPadiä voi käyttää myös lasten töiden ja elämysten dokumentointiin sekä työkaluna lasten omassa toiminnassa. Kukin ryhmä saa vuoden käytön jälkeen antaa arvionsa laitteen tarpeesta ja käytöstä. Jos ryhmä katsoo tarvitsevansa lisää iPadeja opetustarkoitukseen, laitteet voidaan budjetoida vuoden 2020 talousarvioon. Myös muut sähköiset työkalut voivat tulla ajankohtaisiksi. Juuri nyt on vaikea ottaa kantaa siihen, mitä tullaan tarvitsemaan. Markkinoilla on runsaasti erilaisia laitteistoja suurista kosketusnäytöistä pieniin robotteihin. Jokaisen ryhmän tulee myös kyetä perustelevaan laitetarpeensa ennen budjetointia ja hankintaa.

iPad maksaa leasingsopimuksella noin 200 euroa vuodessa ja se liisataan kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Jotta henkilöstö oppisi käyttämään kaikkia tarvittavia sähköisiä työkaluja suunnittelu-, dokumentointi- ja arviointityössään sekä lasten opetuksessa, henkilöstöllä tulee olla mahdollisuus saada täydennyskoulutusta. Tämä suunnitellaan niin, että henkilöstö saa ne tiedot, joita se työssään tarvitsee. Meidän täytyy valita henkilöstölle oikeanlaisia kursseja, koska jokaisen henkilön lähtötilanne on erilainen. Monet ovat jo tottuneita sähköisten työkalujen käyttäjiä, mutta on myös niitä, jotka ovat käyttäneet laitteita hyvin vähän.

6.2. Pieni kulttuuripolku

Loviisan kaupungin sivistys- ja kulttuuritoimi ovat yhteistyössä suunnitelleet kulttuuripolun koulujen oppilaille. Kulttuuripolulla tarjotaan eri vuosiluokille erilaisia kulttuuritapahtumia. Polun myötä jokainen oppilas osallistuu ja tutustuu tiettyyn määrään erilaisia kulttuuritapahtumia esikouluaikaan ja sinä aikana, kun hän on perusopetuksen piirissä. Nyt suunnitellaan kulttuuripolun laajentamista käsittämään myös varhaiskasvatus. Tästä osasta tulee nimeltään Pieni kulttuuripolku.

Koska matka useimmista päiväkodeista keskustaan, jossa useimmat kulttuuritalot tarjontoineen sijaitsevat, on liian pitkä lapsille, meidän täytyy suunnitella, miten voimme viedä kulttuurin päiväkotiin. Varhaiskasvatuksessa emme voi toteuttaa kulttuuripolkua vuosiluokittain, vaan meidän täytyy ajatella yksiköittäin ja siten, että toiminta sopii 1-5-vuotiaille lapsille. Tavoitteemme on tarjota kulttuuritoimintaa, toisin sanoen taide-elämys, joka on sopeutettu lapsen iän mukaisesti. Alle 3-vuotiaalle taide-elämys täytyy tarjota hieman eri tavalla kuin kohta viisi vuotta täyttävälle lapselle.

Keväällä ja alkukesästä 2018 yksiköt saavat esimakua siitä, mitä Pieni kulttuuripolku voisi tarjota. Maistiaisen suunnittelevat ja toteuttavat yksi kaupungin kulttuurituottajista yhteistyössä museointendentin kanssa. **Syksyllä 2018 jokaisen yksikön tulee nimetä oman kulttuurivastaava, joka yhdessä kulttuurituottajan kanssa suunnittelee ja organisoii Pientä kulttuuripolkua sekä toimii yhdyshenkilönä yksiköiden ja kulttuurituottajan välillä. Tällä tavoin tarve ja mielenkiinto pääsevät vaikuttamaan tarjontaan ja siihen valintaan, minkälaisen ”paketin” yksikkö vuoden aikana saa. 23)**

6.3. Musiikkileikki päiväkodeissa

Teemme nykyisin yhteistyötä Musiikkiopiston kanssa, jotta kaikki asiasta kiinnostuneet lapset voivat osallistua musiikkileikkiin. Toimintavuonna 2017–2018 meillä on ollut hanke, jonka myötä olemme voineet tarjota kaikille kiinnostuneille lapsille maksutonta musiikkileikkiä kuudessa eri päiväkodissa: Isnäsin päiväkotia, Määrilahden päiväkotia, Rauhalan päiväkotia, Tesjoen päiväkotia, Valkon päiväkotia ja Villekulla daghem. Syksystä 2018 alkaen on tarkoitus tarjota tätä toimintaa myös muissa päiväkodeissa. Tänä vuonna toimintaa on rahoitettu hankerahoilla, jotka Musiikkiopisto on saanut Aktialta. Uutta rahaa anotaan, jotta toimintaa voidaan laajentaa ja syventää esimerkiksi yhteistyöllä Tanssiopiston kanssa.

Tulevaisuutta ajatellen meidän tulee löytää ratkaisu siihen, miten olisi taloudellisesti mahdollista tarjota samaa toimintaa maksutta kaikille kiinnostuneille lapsille. Eräs ehdotus kustannusjaolle Musiikkiopiston ja kaupungin välillä on, että Musiikkiopisto vastaisi kolmasosasta pedagogien palkoista, varhaiskasvatus kolmasosasta ja kulttuuritoimi kolmasosasta. Kunta voi myös hakea

tukea kulttuurille päiväkodeissa sekä Opetushallitukselta että Kulttuurirahastolta. Tähän pureudutaan tarkemmin talousarvion 2019 valmistelun yhteydessä.²⁴⁾

6.4. Seurakunnat

Loviisan kaupungin päiväkodit tekevät yhteistyötä seurakuntien kanssa. Loviisassa on tällä hetkellä viisi eri seurakuntaa: Liljendalin seurakunta, Loviisan suomalainen seurakunta, Lovisa svenska församling, Pernajan seurakunta ja Ruotsinpyhtään seurakunta. Kunkin seurakunnan yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa näyttää erilaiselta resursseista ja valituista painotuksista riippuen.

Loviisan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole määritelty, millaista yhteistyön seurakunnan kanssa tulisi olla. Se osa on aikanaan jätetty pois, koska Opetushallituksessa valmisteltiin siihen ohjeistusta, joka saatiin valmiiksi vasta paljon myöhemmin.

Nyt olemme saaneet Opetushallitukselta suositukset ja aloitamme syksyn 2018 aikana keskustelut seurakuntien kanssa suunnitellaksemme yhteistyölle Loviisan mallin.²⁵⁾

Seurakunnat ovat suuren organisaatiomuutoksen edessä, kun seitsemästä seurakunnasta (Lapinjärven suomalainen seurakunta ja Lapträsk svenska församling mukaan lukien) tulee kaksi seurakuntaa 1.1.2019. Varhaiskasvatus tulee siirtymävaiheessa olemaan molempien tulevien seurakuntien aktiivinen yhteistyökumppani.

6.5. Lastenneuvola

Neuvoloiden terveydenhoitajat tekevät tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajien kanssa lapsen 3-vuotistarkastuksen yhteydessä. Päiväkodissa olevalle lapselle tarjotaan (huoltajan suostumuksella) 3-vuotistarkastus päiväkodissa. Terveystarkastaja sopii lastentarhanopettajan kanssa tarkastusajankohdasta. Tarkastuksia tehdään päiväkodeissa kahdesti vuodessa, kerran syksyllä ja kerran keväällä. Tarkastukseen osallistuvat kaikki yksikön lapset, jotka kauden aikana täyttävät kolme vuotta.

Tarkastuksen jälkeen sekä lastentarhanopettaja että terveydenhoitaja osallistuvat vasu-keskusteluun (lapsen varhaiskasvatussuunnitelman päivitys-keskustelu), jolloin he tapaavat lapsen huoltajat ja keskustelevat lapsen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Tarvittaessa myös erityislasterhanopettaja ja muut yhteistyökumppanit osallistuvat keskusteluun.

Tämä malli yksinkertaistaa huoltajan arkea, kun hänen ei tarvitse järjestää vapaata töistä kuin kerran. Lasta ei tarvitse viedä neuvolaan, vaan huoltajan tarvitsee vain tulla päiväkotiin osallistuakseen keskusteluun sovittuna aikana. Tämä helpottaa myös kaikkien ammatillisten yhteistyökumppaneiden välistä yhteistyötä, kun kaikki osallistuvat samaan keskusteluun ja saavat saman informaation ilman että vaitiolovelvollisuus muodostuu esteeksi.

7. Loviisan kaupungin varhaiskasvatuksen tiekartta

Selvitys osoittaa, että varhaiskasvatuksen kehittäminen vaatii pitkän aikavälin suunnitelman. Osa ehdotuksista on jo nyt työn alla, jotkut on mahdollista toteuttaa melko nopeasti, mutta osa vaatii enemmän suunnittelua, valmisteluja ja pitemmän toteutusajan. Lakimuutokset ja jotkut valinnat tarkoittavat suurempia kuluja varhaiskasvatukselle. Tarvitaan myös pitempi prosessi ja pitemmän ajan tarkastelu, jotta nähdään suurempien kulujen mukanaan tuoma hyöty. Tavoitteemme on tarjota jokaiselle lapselle tasokasta varhaiskasvatusta. Loviisan kaltaisessa pikkukaupungissa meillä ei voi kuitenkaan olla samaa palvelutarjontaa kuin isossa kaupungissa. Loviisan päätöksentekijöiden täytyy tehdä valinnat yhteistoiminnassa päätöksiä toimeenpanevien virkamiesten kanssa.

Emme voi kehittää kaikkea kerralla. Kehityksen on oltava jatkuvaa. Luodaksemme suuntaviivat sille, mitä kehitämme ja missä tärkeysjärjestyksessä, laadimme tiekartan varhaiskasvatuksen jatkuvaksi kehittämiseksi. Tiekartta koostuu kehitettävistä ja selvityksessä mainituista osista. Tiekartta kuvataan matriisina, joka on liitteenä 5. Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) tehdään jokaisessa suuremmassa asiassa erikseen siinä vaiheessa, kun asiaa ollaan viemässä päätettäväksi.

Kiinteistöt/Tilat

- 1) Selvitys nykyisten yksiköiden toimintakyvystä, rakennusten kunnosta ja korjaustarpeista (LAVA), 2019
- 2) Pitkäaikainen ratkaisu Hedbackan päiväkodin tiloille, 2021
- 3) Pitkäaikainen ratkaisu Isnäsin päiväkodin tiloille, 2018
- 4) Uuden päiväkodin suunnittelu ja rakentaminen (LAVA), 2019-2021

Henkilöstö

- 5) Varhaiskasvatuksen opettaja avoimeen päiväkotiin Treffikseen, 2019
- 6) Varajohtajat saavat uuden tehtäväkuvauksen ja muutetaan mahdollisesti vastaaviksi varhaiskasvatuksen opettajiksi, 2019
- 7) Perhepäiväkotien tehtävä rakenne muutetaan kahdeksi perhepäivähoitajaksi ja yhdeksi lastenhoitajaksi, 2019
- 8) Henkilöstön nimikkeet muuttuvat: lastentarhanopettaja varhaiskasvatuksen opettajaksi, päivähoitaja varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi, erityislastentarhanopettaja varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi, 2019
- 9) Päiväkotiryhmien henkilöstörakenne muuttuu: opettaja, sosionomi ja lastenhoitaja, 2018 – 2029
- 10) Varhaiskasvatuksen alaisuudessa olevat keittiötehtävät siirretään keittiö- ja siivouspalveluiden alaisuuteen 1.1.2019, 2018

Toimintamuotoja

- 11) Vuorohoidon suunnittelu, joka sisältää yöhoidon, 2018
- 12) Vuorohoidon keskittäminen uuteen päiväkotiin. Tesjoen ja Koskenkylän päiväkotien vuorohoito lakkautetaan (LAVA), 2021
- 13) Kaksikielisten ryhmien kehittäminen, 2018 – 2019
- 14) Krisumajan selvitys ja jatkosuunnitelmat, 2018 – 2019
- 15) Leikkikerhot lakkautetaan varhaiskasvatuksessa, 2019
- 16) Esikoulut siirtyvät koulun alaisuuteen, 2018 ja 2020
- 17) Selvitys esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoidosta (LAVA), 2019
- 18) Maksuton varhaiskasvatus viedään päätökseen, 2018

Kuntalisät

- 19) Yksityishoidon kuntalisän korottaminen, 2018 ja sen jälkeen joka toinen vuosi
- 20) Kotihoidontuen kuntalisän jatkuminen 1.1.2019 (LAVA), 2018

Eri yhteistyömuodot

- 21) Varhaiskasvatusohjelman vaihto, 2018 – 2020
- 22) Tietokoneiden hankkiminen varhaiskasvatuksen opettajille, 2019
- 23) Pieni kulttuuripolku otetaan käyttöön, 2018
- 24) Kustannusehdotus musiikkileikille, 2018
- 25) Seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyön suunnittelu ja toteutus, 2018 – 2019

Markkinointi

- 26) Markkinointi
 - Kehittää varhaiskasvatuksen nettisivuja osoitteessa www.loviisa.fi, 2018
 - Päiväkotien nimien vaihto kylänimistä henkilökohtaisimpiin nimiin, 2018
 - Viittojen hankinta päiväkotien seinille ja tieristeyksiin, 2019
 - Päiväkotien tiedot päivitetään Loviisan karttapalveluun osoitteessa www.loviisa.fi, 2018
 - Loviisan kaupungin markkinointikampanja, 2018

8. Liitteet ja taustamateriaali

8.1. Liitteet

Liite 1	Kuntalaiskyselyn kysymykset ja vastaukset
Liite 2	Lapsihaastatteluja
Liite 3	Tilasto Loviisalaislapsista (lähde: väestörekisteri ja Pro Consona)
Liite 4	Tilasto tuen tarvitsevista lapsista (lähde: erityislastentarhanopettajien tilasto)
Liite 5	Tiekartta matriisimuodossa

8.2. Taustamateriaali

Loviisan kaupungin strategia
Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030
Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36
Uuden varhaiskasvatuslain luonnos, jonka on määrä astua voimaan 1.8.2018
Varhaiskasvatuksen linjaukset Loviisassa ja Lapinjärvellä
Lapsivaikutusten arviointi